

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Bwrdd Iechyd Prifysgol
Betsi Cadwaladr
University Health Board

Gwasanaethau'r Gymraeg Adroddiad Monitro Blynyddol **2022-2023**

Cynnwys

Tudalen

Crynodeb Gweithredol	2
Y Cefndir a'r Sefyllfa Ar Hyn o Bryd	3
Hunanreoleiddio a Llywodraethu	4
Safonau'r Gymraeg	8
Y "Cynnig Rhagweithiol"	12
Rhaglen Hyfforddiant Iaith Gymraeg	16
Y Gwasanaeth Cyfieithu	24
Gweithio mewn Partneriaeth	25
Gweithio gydag Ysgolion a Cholegau	27
Datblygiadau Gwasanaeth a Gweithgareddau Hyrwyddo	28
Dangosyddion Perfformiad Allweddol	30
Myfyrio a Gweledigaeth i'r Dyfodol	32

Crynodeb Gweithredol

Mae'r adroddiad hwn yn mynd i'r afael â dyletswydd statudol Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr (y Bwrdd Iechyd) i ddarparu adroddiad blynyddol i Gomisiynydd y Gymraeg ar gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg ers y dyddiad gosod sef 30 Mai 2019.

Mae'r adroddiad yn adlewyrchu'r gofynion a'r cynnwys a nodir yn Safon 120 Safonau'r Gymraeg:

- Cwynion
- Cynllunio'r Gweithlu
- Recriwtio
- Sgiliau Iaith
- Hyfforddiant i wella sgiliau Cymraeg

Mae'r adroddiad hwn hefyd yn rhoi trosolwg o'r cynnydd, gan gynnwys datblygiadau gwasanaeth a llwyddiannau allweddol rhwng mis Ebrill 2022 a mis Mawrth 2023.

Yn ogystal â pharhau â'n golwg newydd ar bethau ar ôl pandemig COVID-19, eleni, rydym wedi llwyddo i gyfuno ein ffyrdd newydd o weithio a'n dull gweithredu traddodiadol ar lawr gwlad. Mae rhai gwasanaethau wedi parhau i gael eu darparu'n rhithwir, fel ein Rhaglen Hyfforddiant Iaith Gymraeg. Mae modelau dysgu rhithwir wedi rhoi cyfleoedd i gyrraedd cynulleidfa ehangach na fyddai wedi bod yn bosibl fel arall. Ar yr un pryd, rydym wedi ailgydio yn ein cynlluniau mwy gweithredol ac ymarferol, fel ein hymarferion siopwr dirgel, gyda'r fformat gwreiddiol o ymweld â safleoedd ac ymgysylltu. Rydym wedi dysgu o'n profiadau ac wedi cyflwyno modelau darparu gwell er mwyn cynnig gwell arweiniad a chefnogaeth.

Mae'r gwaith o gyflawni Safonau'r Gymraeg yn dal yn rhan flaenllaw o'n gwaith cynllunio. Fodd bynnag, rydym hefyd wedi croesawu cyflwyno cynllun *Mwy na Geiriau* Llywodraeth Cymru dros bum mlynedd. Mae'r Bwrdd Iechyd eisoes wedi cyflawni llawer o'r targedau sydd yn y cynllun. Mae'r Bwrdd Iechyd yn croesawu egwyddor y "Cynnig Rhagweithiol", sy'n golygu darparu gwasanaeth cyfrwng Cymraeg heb i'r defnyddiwr gwasanaeth orfod gofyn amdano, drwy barhau i wreiddio'r "Cynnig Rhagweithiol" wrth ddarparu gwasanaethau gyda'r Cynllun Dewis Iaith, sydd ar waith yn ein lleoliadau aciwt a chymunedol.

Mae blaenoriaethau ychwanegol wedi'u halinio â phrif themâu *Mwy na Geiriau*, fel:

- gwreiddio cynllunio iaith Gymraeg mewn canllawiau a pholisïau
- gweithredu strategaeth gweithlu a hyfforddiant iaith Gymraeg wedi'i thargedu i gefnogi ein staff presennol
- gweithio mewn partneriaeth i godi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd a manteision sgiliau Cymraeg wrth ystyried y sector iechyd fel gyrfa, gan gefnogi creu gweithlu dwyieithog y dyfodol

Mae'r adroddiad hwn yn adlewyrchu effaith gadarnhaol polisïau allweddol a ddatblygwyd yn ystod y flwyddyn adrodd ddiwethaf. Mae gweithredu'r *Polisi a'r Weithdrefn Sgiliau Dwyieithog* wedi dylanwadu ar y ffordd rydym yn edrych ar gynllunio a datblygu'r gweithlu. Nodwyd bod gallu siarad Cymraeg yn ofyniad hanfodol ar gyfer swyddi rheng flaen penodol, ac mae'r rhain bellach wedi cael eu cysoni â'n systemau gweithlu i wneud yn siŵr yr amlygir unrhyw fylchau mewn recriwtio. Fodd bynnag, yn dilyn proses recriwtio gadarn, os nad oes gan ymgeiswyr y gofyniad ieithyddol i gyflawni swydd rheng flaen benodol, mae'r rhain bellach yn rolau y mae'n rhaid dysgu neu wella sgiliau Cymraeg ar eu cyfer hyd at lefel benodol ar ôl penodi. Mae wedi sicrhau bod nifer y swyddi sy'n cael eu hysbysebu fel rhai 'Cymraeg Hanfodol' wedi dyblu dros y flwyddyn ddiwethaf, gydag unigolion hefyd yn cael eu cyfeirio am hyfforddiant fel rhan o'u proses benodi.

Mae datblygu strategaethau allweddol fel ein cynllun pum mlynedd i gynyddu ein gallu i ddarparu ymgynghoriadau clinigol yn Gymraeg (yn unol â safon 110 o safonau'r Gymraeg), ynghyd â'r dull galluogi newydd a gyflwynwyd yn *Mwy na geiriau*, wedi cryfhau ein sylfaen a bydd hyn yn help i ni barhau â'n blaenoriaethau ar gyfer 2023-2024. Rydym wedi bod yn uchelgeisiol yn y targedau rydym wedi'u gosod i ni ein hunain yn ein cynllun gweithredu blynyddol, gan ddefnyddio ffocws tîm a gwasanaeth i sicrhau ein bod yn gallu cynnig y lefel orau o gefnogaeth i'n staff.

Y Cefndir a'r Sefyllfa Ar Hyn o Bryd

Mae'r adroddiad hwn nid yn unig yn adlewyrchu cynnydd y Bwrdd Iechyd yn erbyn y gofynion a nodir yn Safon 120, mae hefyd yn dangos sut rydym yn dylunio ein gwasanaethau i fynd i'r afael ag anghenion ein poblogaeth.

Deall anghenion ein poblogaeth

Mae deall anghenion y boblogaeth yn hanfodol i lywio ein gallu i gynllunio a darparu gwasanaethau yng Ngogledd Cymru. Gwynedd sydd â'r gyfran uchaf o siaradwyr Cymraeg, 64.4 y cant, er ein bod yn gwybod y gall hyn fod yn llawer uwch mewn rhai ardaloedd o'r sir. Mewn mannau eraill yng Ngogledd Cymru, mae 55.8 y cant o drigolion Ynys Môn yn siarad Cymraeg, 25.9 y cant yng Nghonwy a 22.5 y cant yn Sir Ddinbych. Mae cyfran y siaradwyr Cymraeg yn Sir y Fflint (11.6 y cant) a Wrecsam (12.2 y cant) yn is o'i gymharu. Fodd bynnag, mae'r galw am wasanaethau cyfrwng Cymraeg yn amlwg, o ystyried ardaloedd gwledig Cymraeg eu hiaith sy'n defnyddio gwasanaethau a ddarperir yn rhanbarth dwyreiniol Gogledd Cymru.

Gwasanaethau Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd

Mae Tîm Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd wedi'i strwythuro i sicrhau bod ei ffrydiau gwaith yn darparu'r gefnogaeth angenrheidiol i ddiwallu anghenion ieithyddol y boblogaeth. Mae'n cynnwys pedwar gwasanaeth sy'n cefnogi'r sefydliad i gyflawni'r gofynion deddfwriaethol ac i fynd i'r afael ag anghenion ein cleifion.

1. Cydymffurfio â Deddfwriaeth

Sicrhau ein bod yn cefnogi'r sefydliad i gyflawni ei rwymedigaethau o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a hynny'n cael ei hwyluso gan ein Swyddog

Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

2. Hyrwyddo ac Ymgysylltu

Yn unol ag elfennau gweithredol cyflwyno Fframwaith Strategol *Mwy na Geiriau*, mae ein Swyddogion Iaith Gymraeg yn mynd ati i gefnogi gwasanaethau ac yn cychwyn prosiectau a chynlluniau a fydd yn darparu gwasanaeth effeithiol i gwsmeriaid.

3. Darpariaeth Hyfforddiant

Mae ein Rheolwr Hyfforddiant Iaith Gymraeg a'n Swyddog Cefnogi yn sicrhau datblygiad sefydliadol yn unol â'n *Polisi a'r Weithdrefn Sgiliau Dwyieithog* a'r agenda ehangach ar yr iaith Gymraeg.

4. Gwasanaethau Cyfieithu

Mae ein Rheolwr Cyfieithu, yr Uwch Gyfieithydd a'n tîm o gyfieithwyr yn sicrhau bod y sefydliad yn gallu darparu gwybodaeth i gleifion yn eu dewis iaith, ac maent hefyd yn darparu gwasanaeth cyfieithu ar y pryd i hwyluso dewis iaith mewn lleoliadau clinigol a chorfforaethol.

Hunanreoleiddio a Llywodraethu

Atebolrwydd Cyffredinol y Bwrdd

Mae ein hatebolrwydd strwythurol wedi cael ei gynnal, gyda Fforwm Strategol y Gymraeg, dan gadeiryddiaeth ein Cyfarwyddwr Gweithredol Iechyd y Cyhoedd, yn sefydlu ein trefniadau llywodraethu mewnol. Mae'r Cylch Gorchwyl yn llywio ein dull gweithredu strategol, gydag aelodaeth sy'n cynnwys uwch arweinwyr ac arweinwyr gweithredol sy'n gallu gyrru gofynion yn eu blaen. Mae llwybr craffu ar gyfer uwchgyfeirio unrhyw faterion o bwys, yn ogystal ag adrodd yn flynyddol i'r Bwrdd ar gydymffurfio a chyflawni.

Cofrestr Risg Gwasanaethau'r Gymraeg

Mae'n hanfodol bod y Bwrdd Iechyd yn cydnabod meysydd risg posibl mewn perthynas â'r Gymraeg ac mae Cofrestr Risg bwrpasol ar waith. Mae'r risgiau posibl presennol yn cynnwys bodloni gofynion Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011, gweithredu'r egwyddor "Cynnig Rhagweithiol" yn unol â *Mwy na geiriau*, a chyflawni'r *Polisi a'r Weithdrefn Sgiliau Dwyieithog*.

Mae'r holl risgiau wedi cael eu hadolygu yn ystod 2022-2023, gyda phob un o'r tair sgôr risg yn gymedrol neu'n fach ar hyn o bryd. Wrth asesu ein sefyllfa bresennol, nid oes angen uwchgyfeirio unrhyw risgiau.

Mae Cofrestr Risg Gwasanaethau'r Gymraeg yn cael ei monitro bob chwarter, ac adroddir arni ddwywaith y flwyddyn i Fforwm Strategol y Gymraeg.

Sicrhau Perfformiad Mewnol

Er mwyn craffu ar berfformiad y Bwrdd Iechyd ei hun ac argaeledd a safon gwasanaethau cyfrwng Cymraeg ar draws y sefydliad, parhaodd Tîm y Gymraeg i gynnal arolygon sicrwydd ansawdd cyfnodol yn ystod y flwyddyn adrodd hon.

Yn sgil ailddechrau galwadau ffôn 'siopwr dirgel' yn 2021 ar ôl atal y cynllun dros dro yn ystod pandemig COVID-19, cafodd ymweliadau â safleoedd ac arolygon 'wyneb yn wyneb' eu hailgyflwyno yn ystod chwarter olaf 2022.

Yn wahanol i'r amserlen arferol, sy'n golygu bod gwahanol ysbytai cymunedol, practisiau a reolir a gwasanaethau ysbyty aciwt yn cael eu gwerthuso bob chwarter, penderfynwyd canolbwyntio ar ganolfannau brechu COVID-19 y Bwrdd Iechyd yn ystod cylch arolygon mis Hydref a mis Tachwedd.

Roedd y Bwrdd Iechyd wedi cael nifer o fân gwynion am agweddau ar ddarparu gwasanaethau dwyieithog mewn canolfannau brechu lleol yn ystod 2020-2021. Nod cynnal ymweliadau safle ddiwedd hydref 2022 oedd sicrhau bod pob canolfan wedi rhoi'r paratodau angenrheidiol ar waith mewn perthynas â'r Gymraeg, cyn cyflwyno rhaglen imiweiddio a phigiadau atgyfnerthu'r gaeaf.

Trefnwyd rhestr o ymweliadau safle, a chafodd canolfannau brechu o Amlwch a Llangefni yn y gorllewin, i'r Fflint a'r Wyddgrug yn y dwyrain, eu harolygu wedyn.

Dyddiad ac amser yr ymweliad	Lleoliad	Ardal
Dydd Iau, 13 ^{eg} Hydref (am 12:30pm)	Canolfan OpTIC, Llanelwy	Canol
Dydd Gwener, 21 ^{ain} Hydref (am 2:30pm)	Ffordd Ffriddoedd, Bangor	Gorllewin
Dydd Mawrth, 27 ^{ain} Hydref (am 12:05pm)	Clwb Rygbi'r Wyddgrug	Dwyrain
Dydd Llun, 7 ^{fed} Tachwedd (am 11:25am)	Eglwys Sant Pedr, Treffynnon	Dwyrain
Dydd Llun, 7 ^{fed} Tachwedd (am 12:20pm)	Neuadd y Dref, Y Fflint	Dwyrain
Dydd Llun, 7 ^{fed} Tachwedd (am 2:15pm)	Clwb Pêl-droed Llangefni	Gorllewin
Dydd Gwener, 18 ^{fed} Tachwedd (am 2:00pm)	Neuadd Goffa Amlwch	Gorllewin

Yn unol ag arolygon blaenorol y Cynllun Monitro Gwasanaethau Dwyieithog, roedd y rownd hon o ymweliadau safle yn canolbwyntio ar argaeledd ac ansawdd gwasanaethau derbynfa (h.y. sut cafodd aelodau o'r cyhoedd eu cyfarch a'u cynghori / cyfarwyddo wrth gyrraedd y canolfannau brechu), a'r arwyddion ym mhob lleoliad.

Roedd y rownd hon o ymweliadau safle hefyd yn cynnwys y drefn o gofnodi manylion personol ar gardiau brechu. Gwnaed hyn mewn ymateb i gwynion blaenorol gan ddefnyddwyr gwasanaeth bod ochr Saesneg y cardiau brechu wedi'i chwblhau heb gynnig cwblhau'r fersiwn Gymraeg.

Ar ben hynny, cofnodwyd enghreifftiau perthnasol o arfer da hefyd yn ystod yr ymweliadau safle, a chafodd y rhain eu rhannu wedyn ag uwch dîm rheoli Rhaglen Frechu COVID-19 y Bwrdd Iechyd.

Defnyddiwyd canfyddiadau Arolwg 'Siopwr Dirgel' Canolfannau Brechu COVID-19 fel astudiaeth achos i bennu effeithiolrwydd y cynllun, a nodir y canlyniadau isod.

Gwasanaethau Derbynfya (Cyfarch Defnyddwyr Gwasanaeth)

- Nododd y Rheolwyr Safle / Nyrsys ym mhob un o'r canolfannau a arolygwyd fod pwysigrwydd cyfarch defnyddwyr gwasanaeth yn ddwyieithog wedi'i gyfleu'n glir i'r holl staff a gwirfoddolwyr (pa un a ydynt yn siarad Cymraeg ai peidio).
- Roedd nifer o enghreifftiau o ymddygiad staff / gwirfoddolwyr yn cadarnhau hyn. Wrth gyrraedd Canolfan OpTIC, er enghraifft, dywedodd y gwirfoddolwr yn y brif fynedfa 'Pnawn da', cyn ychwanegu (yn Gymraeg):

'Dwi ddim yn gallu siarad Cymraeg, mae'n ddrwg gen' i... But I do greet everyone bilingually'.

- Yn yr un modd, dywedodd yr aelod staff yn y brif fynedfa yn Neuadd Goffa Amlwch 'Su'mae', cyn egluro ei fod yn gallu deall Cymraeg, ond nad oedd ganddo'r hyder i sgwrsio yn yr iaith.

Arwyddion Dros Dro

- Roedd yn amlwg bod penderfyniad ymwybodol wedi'i wneud i gyfyngu ar y defnydd o hysbysiadau dros dro yn yr holl safleoedd a oedd yn cael eu defnyddio fel Canolfannau Brechu yn ystod y rhaglen.
- Y rheswm am hyn oedd bod y canolfannau wedi'u lleoli mewn adeiladau nad ydynt yn eiddo i'r Bwrdd Iechyd a bod llawer ohonynt (e.e. Eglwys Sant Pedr, Treffynnon; Neuadd y Dref y Fflint; Clwb Rygbi'r Wyddgrug; Clwb Pêl-droed Llangefni a Neuadd Goffa Amlwch) yn safleoedd 'dros dro' yn unig, nad oeddent ond yn cael eu defnyddio i ddarparu brechiadau am ddiwrnod neu ddau bob wythnos.
- Er nad oedd unrhyw hysbysiadau dros dro yn cael eu harddangos ar nifer o'r safleoedd a arolygwyd, roedd yr ychydig arwyddion a gynhyrchwyd gan y Bwrdd Iechyd (e.e. yn Ffordd Ffriddoedd) yn gwbl ddwyieithog.
- Er na ellid dal y Bwrdd Iechyd yn gyfrifol am hysbysiadau eraill a allai fod yn cael eu harddangos yn yr adeiladau (nad oeddent yn adeiladau'r Bwrdd Iechyd) a oedd yn cynnal y Canolfannau Brechu, nodwyd bod nifer o hysbysiadau yng Nghanolfan OpTIC hefyd yn ddwyieithog.
- Arddangoswyd arwyddion cyfeirio dwyieithog a brand y Bwrdd Iechyd arnynt y tu allan i bob un o'r canolfannau brechu rhestredig (gweler isod).

Cardiau Brechu

- Roedd holl staff a gwirfoddolwyr y canolfannau brechu wedi cael gwybod yn glir bod angen gwirio a oedd pob defnyddiwr gwasanaeth unigol eisiau i'w manylion gael eu cofnodi ar ochr Gymraeg neu Saesneg eu cardiau cofnodion COVID-19 a / neu frechu rhag y fflw.
- Daeth yn amlwg bod y neges hon bellach wedi cael ei rhannu a'i deall ledled y rhanbarth ac roedd yn ymddangos bod staff / gwirfoddolwyr di-Gymraeg yn hapus ac yn gyfforddus i fewnbynnu'r manylion angenrheidiol ar ochr Gymraeg y cardiau.

Enghreifftiau o Arferion Da

- Ym mhob un o dair canolfan Ardal y Gorllewin, rhoddwyd gweithdrefnau ar waith i sicrhau bod o leiaf un aelod staff ym mhob gorsaf frechu (h.y. naill ai'r brechwr neu'r cynorthwydd brechu, neu'r ddau) yn siarad Cymraeg.
- Roedd pobl a oedd yn siarad Cymraeg ar ddyletswydd yng nghanolfan OpTIC hefyd.
- Er bod llai o staff sy'n siarad Cymraeg yn Ardal Dwyrain y Bwrdd Iechyd ar y cyfan, gwnaed ymdrechion clir i sicrhau bod o leiaf un siaradwr Cymraeg ar ddyletswydd bob amser yn y canolfannau brechu yn yr Wyddgrug, Treffynnon a Fflint.
- Ar ben hynny, nodwyd bod yr un aelod staff Cymraeg ei iaith a oedd ar ddyletswydd yn Eglwys Sant Pedr, yn Nhreffynnon, wedi'i leoli ar y ddesg groeso, tra bod brechwr Cymraeg ei iaith yng Nghlwb Rygbi'r Wyddgrug wedi'i leoli'n bwrpasol ar yr orsaf frechu sydd agosaf at y fynedfa.
- Roedd hyn yn sicrhau bod pob ymwelydd â'r ddwy ganolfan yn cael gwybod ar unwaith bod gwasanaeth cyfrwng Cymraeg ar gael.

- Ochr yn ochr â'r camau a gymerwyd i drefnu rotas er mwyn manteisio i'r eithaf ar y sgiliau Cymraeg sydd ar gael, rhoddwyd gweithdrefn ar waith hefyd i alluogi canolfannau Ardal y Dwyrain i gysylltu â'i gilydd, fel y gellid darparu gwasanaeth cyfrwng Cymraeg dros y ffôn.

Dogfennau a Thafleddi Gwybodaeth

- Cafodd pawb a gafodd eu brechu yng nghanolfannau Ardal Dwyrain y Bwrdd Iechyd yn ystod gaeaf 2022-23 daflen wybodaeth gwbl ddwyieithog, o'r enw 'Brechu COVID-19: Canllaw i frechiad atgyfnerthu COVID-19 (Mawrth 2022) / COVID-19 vaccination: A guide to the COVID-19 booster vaccination (March 2022)'. Cynhyrchwyd y daflen hon yn allanol gan GIG Cymru / Iechyd Cyhoeddus Cymru.
- Cafodd ymwelwyr â chanolfannau Ardal y Dwyrain hefyd gopi o 'daflen pecynnau' Biontech / Pfizer 'Information for the user'. Mae'r ddogfen 'Saesneg yn unig' hon yn cael ei chynhyrchu gan wneuthurwyr y brechlyn ac nid yw ar gael yn Gymraeg eto. Rhoddodd y Bwrdd Iechyd wybod i Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg am hyn ddechrau 2021.
- Ni chafodd ymwelwyr â chanolfannau Ardal y Gorllewin gopïau caled / papur o'r dogfennau uchod. Fodd bynnag, fe'u hysbyswyd y gellid dod o hyd i fersiwn digidol o lyfryn gwybodaeth dwyieithog GIG Cymru / Iechyd Cyhoeddus Cymru, a gwybodaeth gysylltiedig arall, ar-lein.

Adnoddau Cymraeg

- Yn dilyn yr ymweliad â Chlwb Rygbi'r Wyddgrug, derbyniodd Arweinydd Prosiect Brechu COVID-19 ardal y Dwyrain amrywiaeth o 'adnoddau Cymraeg' (gan gynnwys sticeri a bathodynau pin 'Cymraeg' oren; bathodynau pin 'Dwi'n dysgu Cymraeg'; cardiau ymadroddion Cymraeg sylfaenol ac arwyddion bwrdd gwaith plastig 'Defnyddiwch eich Cymraeg yma / Use your Welsh here') i'w dosbarthu ymysg staff a gwirfoddolwyr canolfannau brechu Ardal y Dwyrain.
- Yn yr un modd, roedd y Dirprwy Reolwr Nyrsio yn ardal y Gorllewin, a'r Rheolwr Nyrsio yn ardal y Gorllewin, hefyd wedi cael bathodynau ac arwyddion bwrdd gwaith, i'w dosbarthu ymysg staff a gwirfoddolwyr brechu Ardal y Gorllewin.

Mae canfyddiadau cadarnhaol yr astudiaeth achos yn dangos bod y gwaith a wnaed yn ystod y rhaglen frechu flaenorol wedi arwain at argaeledd gwasanaethau Cymraeg.

Safonau'r Gymraeg

Mae Safonau'r Gymraeg bellach ar waith ers y dyddiad gosod sef 30 Mai 2019. Mae cynnydd sylweddol wedi'i wneud o ran gwella ein cydymffurfiaeth â'r Safonau. Mae'r Swyddog Cydymffurfio â Safonau'r Gymraeg yn darparu cyfarwyddyd i'r sefydliad

cyfan ar weithredu'r Safonau, yn ogystal â chefnogi a hwyluso'r ddarpariaeth ar lawr gwlad.

Safonau Clinigol

Dros y flwyddyn ddiwethaf, mae'r gwaith wedi canolbwyntio'n bennaf ar gynhyrchu cynllun pum mlynedd yn unol â Safon 110 sy'n ei gwneud yn ofynnol i'r Bwrdd Iechyd gynyddu ei allu i ddarparu ymgynghoriadau clinigol drwy gyfrwng y Gymraeg. Penodwyd ymgynghorydd allanol i yrru'r gwaith hwn yn ei flaen, gan ganiatáu i ni ystyried gofynion clinigol ynghyd ag anghenion iaith Gymraeg defnyddwyr gwasanaeth. Fel rhan o ddatblygu'r cynllun, cynhaliwyd ymgynghoriadau a thrafodaethau gyda gwasanaethau allweddol, gan gynnwys aelodau staff o'r Gwasanaethau Strôc a Wardiau Gofal yr Henoed. Roedd trafodaethau manwl ac ymgysylltu â staff clinigol yn hanfodol i sicrhau ein bod yn datblygu cynllun a fyddai'n gweithio ochr yn ochr â phrosesau a gweithdrefnau clinigol eraill. Roedd y blaenoriaethau a nodwyd yn cynnwys hyrwyddo gwersi Cymraeg ymhlith staff, sicrhau bod staff wedi cofnodi eu sgiliau Cymraeg ar y Cofnod Staff Electronig, hyrwyddo'r "Cynnig Rhagweithiol", a defnyddio systemau amrywiol i adnabod a chofnodi dewis iaith cleifion. Wrth gyflwyno'r cynllun, bydd y gwaith yn canolbwyntio i ddechrau ar wella mynediad at wasanaethau dwyieithog i grwpiau agored i niwed, sy'n cynnwys meysydd gwasanaeth fel pobl hŷn, plant a phobl ifanc, defnyddwyr gwasanaethau iechyd meddwl, pobl sy'n byw gyda dementia, strôc, therapi iaith a lleferydd ac anableddau dysgu. Bydd proses ymgynghori a chraffu fewnol yn awr, cyn cymeradwyo a mabwysiadu a gweithredu'n ffurfiol. Mae Llywodraeth Cymru a sefydliadau iechyd eraill wedi cysylltu â ni i ddysgu sut rydym yn bwrw ymlaen â'r gwaith hwn gyda'r bwriad o rannu'r arferion gorau ledled Cymru.

Datblygiadau a Mentrau Newydd

Mae gwaith hefyd wedi parhau i ddarparu cyngor a chefnogaeth i'r sefydliad gyda gwahanol agweddau ar gydymffurfio â'r Safonau, ac eleni canolbwyntiwyd ar ddatblygu Apiau dwyieithog, fideos hyfforddi, dogfennau dwyieithog ac atgyfnerthu polisïau.

Mae gwaith penodol wedi'i wneud i gryfhau dogfennau polisi i sicrhau bod effeithiau positif, neu effeithiau mwy positif ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg, ac i beidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb a'r Adnodd Sgrinio Asesiad Integredig ehangach wedi cael eu diweddarau i sicrhau proses fwy cadarn i ystyried gofynion Safonau'r Gymraeg. Mae dogfen ganllaw wedi cael ei datblygu, sy'n rhoi cyngor manwl ar lenwi adran y Gymraeg yn yr Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb. Bydd hyn yn help i ddatblygwyr polisi ystyried y Gymraeg yn llawn wrth lunio polisi newydd, prosiectau trawsnewid ar raddfa fawr neu wasanaethau sydd newydd eu sefydlu.

Mae Tîm y Gymraeg wedi cael rhan weithredol yn y Prosiect Asesu Amgylcheddau sy'n Ystyriol o Ddementia, gyda chynrychiolaeth o'r tîm ar Grŵp Llywio'r Prosiect o'r cychwyn cyntaf.

Datblygodd The Kings Fund gyfres o adnoddau asesu amgylchedd sy'n ystyriol o ddementia sy'n cael eu defnyddio'n fyd-eang, dros ddegawd yn ôl. Adnoddau papur yw'r rhain sydd bellach yn cael eu cynnal gan Brifysgol Caerwrangon. Mae cyllid gan yr Uwch Adran Iechyd Meddwl ac Anableddau Dysgu yn cefnogi prosiect i droi'r

adnoddau'n apiau i wneud asesu ein hysbytai a'n wardiau yn haws ar asesiadau cerdded-o-gwmpas. Gellir eu defnyddio hefyd i gynnwys myfyrwyr a chleifion yn y broses asesu i weld pa mor ystyriol o ddementia yw amgylcheddau, ac i ddysgu o'r broses a datblygu cynllun gweithredu. Mae'r adnodd yn nodi anghenion fel arwyddion gwell, llestri ystyriol o ddementia, clociau mawr a gwaith celf priodol. Mae adnoddau ar wahân ar gyfer wardiau, ysbytai, cartrefi gofal, mannau awyr agored, tai a chanolfannau iechyd. Mae'r gyfres o adnoddau asesu yn cael eu cyfieithu i'r Gymraeg. Mae'r disgrifiad o'r prosiect ar y fewnwyd a'r cyfarwyddiadau ar ddefnyddio'r apiau hefyd ar gael yn Gymraeg. Mae'r adnoddau asesu wedi cael eu diwygio i ofyn a yw amgylcheddau'n ystyried y Gymraeg, er enghraifft ar arwyddion i gleifion, byrddau cyfeirio sy'n disgrifio'r tywydd a diwrnodau'r wythnos yn ogystal â gweithgareddau eraill. Mae lansiad yr apiau ar eu gwedd derfynol yn cael ei gynllunio ar gyfer mis Gorffennaf 2023. Mae'r Bwrdd Iechyd yn falch o fod wedi bod yn arloesol a blaenllaw o ran sicrhau y darperir yn ddwyieithog ar gyfer y grŵp penodol hwn o gleifion.

Adolygu Polisi

Yn ogystal â gweithredu mentrau newydd i symud y sefydliad yn ei flaen o ran cydymffurfio â deddfwriaeth, rydym wedi edrych eto ar bolisiâu a phrosiectau a weithredwyd o'r blaen, gyda golwg ar fesur eu heffeithiolrwydd ac a wnaed cynnydd.

Mae'r *Polisi ar Ddefnyddio'r Gymraeg yn Fewnol*, a gafodd ei gyflwyno a'i weithredu am y tro cyntaf yn 2019, wedi cael ei adolygu yn ystod y flwyddyn. Yn dilyn proses graffu, gwnaed mân ddiwygiadau i'r polisi i sicrhau bod yr arferion presennol yn adlewyrchu'r gofynion o ran defnyddio'r Gymraeg yng ngweithgareddau gweithredol mewnol y Bwrdd Iechyd, ac i ddatblygu trefniadau sydd eisoes mewn lle. Yn unol â'r adolygiad, cynhaliwyd gwerthusiad i ganfod effaith y polisi.

Mae'r polisi'n canolbwyntio ar roi'r hawl a'r cyfle i staff ddefnyddio'u Cymraeg yn y gwaith. Mae hyn wedi cael ei gyflawni drwy ganolbwyntio ar y meysydd canlynol:

- Cyfieithu ar y Pryd
- Cyfathrebu Mewnol
- Technoleg Gwybodaeth
- Achosion Disgyblu / Gallu / Rheoli Presenoldeb / Y Broses Parch a Datrys
- Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg
- Arwyddion

Cyfieithu ar y Pryd

Cynhelir pob Cyfarfod Bwrdd cyhoeddus gyda chyfleusterau cyfieithu ar y pryd i sicrhau bod pob aelod yn gallu cyfrannu yn Gymraeg neu yn Saesneg i'r un graddau. Mae'r Bwrdd Iechyd yn cynnal ei gyfarfodydd cyhoeddus bob dau fis, gyda'r cyfleusterau cyfieithu ar y pryd ar gael fel ffrwd fyw ar wahân drwy sianel You Tube y Bwrdd Iechyd. Mae'r Cyfarfod Cyffredinol Blynnyddol hefyd yn cael ei hwyluso gan wasanaethau cyfieithu ar y pryd.

Cyfathrebu Mewnol

Ers cyflwyno'r Polisi, mae negeseuon e-bost i bob defnyddiwr bellach yn cael eu hanfon yn ddwyieithog. Cyhoeddir diweddariadau arweinyddiaeth wythnosol i bob gweithiwr yn ddwyieithog, a chylchlythyrau'r Gymuned Iechyd Integredig. Anfonir pob cyhoeddiad a diweddariad mewnol mewn argyfwng yn ddwyieithog at bob defnyddiwr.

Technoleg Gwybodaeth

Mae geiriadur a gwiriwr sillafu Cymraeg (Cysill/Cysgair) ar gael i'w gosod ar bob cyfrifiadur i sicrhau bod yr holl staff sy'n gweithio drwy gyfrwng y Gymraeg yn cael cymorth i wneud hynny.

Mae sgiliau Cymraeg staff wedi'u cynnwys yn llyfr cyfeiriadau e-bost Microsoft Outlook. Mae pedwar categori wedi'u nodi yn y maes cynorthwyol ar y llyfr cyfeiriadau, sy'n helpu staff i gyfathrebu'n fewnol â chydweithwyr. Efallai nad yw rhywfaint o'r wybodaeth wedi cael ei diwedddaru'n ddiweddar. Adolygwyd y defnydd fel rhan o'r broses gwerthuso polisi, ac amlinellir y canlyniadau isod.

	2017	2018	2023
Ddim yn siarad Cymraeg	3,335	7,484	10,507
Siarad Rhywfaint o Gymraeg	835	1,592	2,156
Dysgwr Cymraeg	643	1,115	1,816
Siarad Cymraeg	1,329	2,640	3,661

Mae'r cynnydd cadarnhaol mewn ffigurau yn cynrychioli nifer uwch o staff yn cofnodi eu dewis iaith ar gyfer cyfathrebu o fewn Microsoft Outlook.

Achosion Disgyblu / Gallu / Rheoli Presenoldeb / Y Broses Parch a Datrys

Mae pob agwedd ar weithdrefnau'r gweithlu, fel y nodir uchod, bellach yn cael eu cynnig a'u cynnal yn rheolaidd drwy gyfrwng y Gymraeg, drwy'r broses Parch a Datrys. Cynigir cymorth cyfieithu ysgrifenedig ac ar y pryd i sicrhau bod dewis iaith y gweithlu yn cael ei hystyried, ac y gweithredir ar hynny.

Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg

Ym mis Ionawr 2023, lansiwyd pecyn e-ddysgu newydd ar Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg ar ESR. Mae hyn yn rhan o'r Hyfforddiant Gorfodol, y mae'n ofynnol i'r holl staff ei gwblhau, a'i ailadrodd bob tair blynedd. Mae'r ffigurau isod yn dangos bod 67.22% o'r gweithlu wedi cwblhau'r hyfforddiant hwn yn ystod y chwe mis cyntaf. Rhoddir cyhoeddusrwydd pellach iddo drwy'r bwletin corfforaethol wythnosol, er mwyn sicrhau bod y targed cydymffurfio o 90% a amlinellir yn *Mwy na geiriau* yn cael ei gyflawni erbyn diwedd y flwyddyn adrodd nesaf.

Comp Matrix - Default

Division	Compliant	Non-Compliant	Compliance %
☐ Health Community Centre (HCCX)	3242	1753	64.90%
☐ Health Community East (HCEX)	3331	1655	66.81%
☐ Health Community West (HCWX)	2781	1312	67.95%
☐ Integrated Clinical Delivery - Primary Care (ICDP)	472	82	85.20%
☐ Integrated Clinical Delivery - Regional Care (ICDR)	832	615	57.50%
☐ Mental Health & LDS (MX00)	1487	534	73.58%
☐ Midwifery and Womens Services (WXXX)	475	305	60.90%
☐ Corporate Services	1421	591	70.63%
Total	14041	6847	67.22%

Arwyddion 'Defnyddiwch eich Cymraeg yma'

Yn ystod cyfnod y polisi hwn, mae dros 250 o arwyddion bwrdd gwaith wedi cael eu dosbarthu i leoliadau clinigol a chorfforaethol a swyddogion, i'w harddangos ar ddesgiau derbynfydd. Mae'r arwyddion yn rhoi gwybod i gleifion a'r cyhoedd bod gwasanaeth Cymraeg ar gael.

Dangosodd y gwerthusiad yr effaith gadarnhaol y mae gweithredu'r polisi wedi'i chael ar yr amgylchedd dwyieithog sy'n cael ei greu o fewn y sefydliad. Bydd y diwygiadau ychwanegol, a gymeradwywyd gan Grŵp Polisiâu a Gweithdrefnau'r Gweithlu ym mis Awst 2023, yn sicrhau bod y duedd hon yn parhau dros y tair blynedd adrodd nesaf.

Y "Cynnig Rhagweithiol"

Mae'r Bwrdd Iechyd wedi croesawu cyhoeddi'r cynllun Pum Mlynedd *Mwy na Geiriau* ac wedi sefydlu canlyniad penodol yng Nghynllun Gweithredu Blyneddol Gwasanaethau'r Gymraeg:

- **Adeiladu ar y dull "Cynnig Rhagweithiol" i sicrhau mynediad amserol at ofal sy'n briodol o ran iaith** (*yn unol â'r camau gweithredu a nodir yn y Cynllun Pum Mlynedd 'Mwy na Geiriau'*)

Wrth bennu ein hallbynnau ar gyfer y flwyddyn, rydym wedi canolbwyntio ar gyflawniad tymor byr a thymor canolig yn y meysydd canlynol:

- Systemau digidol i ymgorffori egwyddorion y 'Cynnig Rhagweithiol' a'r Cynllun Dewis Iaith (*Mwy na Geiriau 30*)
- Adnabod
- dewis iaith cleifion drwy weithredu'r 'Cynllun Dewis Iaith' (*Safon 110, Safonau'r Gymraeg*)
- Gwasanaethau Gofal Sylfaenol i fabwysiadu'r chwe dyletswydd a amlinellir yn Safonau'r Gymraeg drwy groesawu ffrwd barhaus o gefnogaeth gan BIPBC (*Mwy na Geiriau 33*)
- Rhoi gwybod i weithlu'r dyfodol am y cyfleoedd y gall sgiliau Cymraeg eu darparu o ran gyrfaoedd ym maes gofal iechyd (*Mwy na Geiriau 20-28*)
- Digwyddiadau a Gweithgareddau Hyrwyddo i godi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg, gyda dull sy'n canolbwyntio ar y claf
- Ailgyflwyno ymarfer Siopwr Dirgel i sicrhau llywodraethu a hunanreoleiddio cadarn, ac adrodd yn chwarterol i Fforwm Strategol yr Iaith Gymraeg
- Casglu adborth cleifion ar safon y gwasanaethau Cymraeg a gynigir a defnyddio'r canfyddiadau i adnabod bylchau yn y ddarpariaeth

Amlinellir isod drosolwg o'r gwaith sydd eisoes wedi'i wneud i fynd i'r afael â'r canlyniadau.

Adnabod dewis iaith cleifion drwy weithredu'r 'Cynllun Dewis Iaith'

Lluniodd y Bwrdd Iechyd y Cynllun Dewis Iaith, sydd wedi ennill gwobrau, yn 2017. Mae'n defnyddio magnedau 'Cymraeg' oren i adnabod cleifion Cymraeg eu hiaith ar wardiau. Mae hyn yn hwyluso'r gwaith o ddarparu gwasanaethau dwyieithog a'r egwyddor 'Cynnig Rhagweithiol' ar wardiau ledled rhanbarth y Bwrdd Iechyd.

Ers ei gyflwyno, mae nifer o Fyrddau Iechyd eraill wedi dilyn yr un drefn. Yn ogystal, o ganlyniad i weithredu ym Mwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr, mae bellach wedi'i gynnwys yn y cynllun Pum Mlynedd Mwy na Geiriau.

Nod y cynllun yw bod staff yn gallu adnabod dewis iaith cleifion ar ôl iddynt gael eu derbyn i'r ysbyty am y tro cyntaf. Mae wedi

cael effaith gadarnhaol ar brofiad cleifion, ac ar gynllunio'r gweithlu, gan fod aelodau o'r gweithlu clinigol ehangach, fel ffisiotherapyddion neu fferyllwyr, yn defnyddio'r magnedau i sicrhau bod eu gwasanaethau'n cael eu darparu yn unol ag anghenion ieithyddol claf.

Ac yntau wedi parhau ar waith ar lawer o wardiau Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr drwy gydol pandemig COVID-19, parhaodd y cynllun syml i ffynnu yn ystod 2022-23 ac mae camau'n cael eu cymryd nawr i ffurfioli ei weithrediad ar fwy o wardiau. Mae grwpiau cleifion agored i niwed yn cael eu targedu yn unol â grwpiau blaenoriaeth a enwir yn *Mwy na geiriau*.

Mae llawer o wardiau'n cofnodi gweithredu'r cynllun 'optio i mewn' hwn ac yn llenwi ffurflenni archwilio misol i adolygu'r niferoedd sy'n manteisio ar y cynllun a'i effaith. Yn ei dro, bydd derbyn mwy o dystiolaeth empirig am ddarparu'r cynllun hefyd yn rhoi mwy o sicrwydd am ei effaith gyffredinol.

Systemau digidol i ymgorffori egwyddorion y 'Cynnig Rhagweithiol' a'r Cynllun Dewis Iaith

Er gwaethaf llwyddiant y Cynllun Dewis Iaith ar lefel ward, er mwyn parhau i'w ddarparu yn y dyfodol, mae Tîm y Gymraeg wedi bod yn gweithio gydag aelodau o Dîm TGCh y Bwrdd Iechyd i wreiddio'r Cynllun yn system STREAM sydd newydd ei rhoi ar waith.

Offeryn cynllunio rhyddhau cleifion a ddatblygwyd yn fewnol yw STREAM, sydd wedi'i fwriadu i helpu'r llif cleifion mewn lleoliadau gofal iechyd. Mae'r rhaglen, sy'n cael ei

defnyddio drwy sgrin electronig ar bob ward (neu ar dabledi electronig personol), yn defnyddio data amser real i gefnogi gofal cleifion ar draws y Bwrdd Iechyd ac felly mae wedi'i bwriadu i ddisodli'r byrddau gwyn llaw / wrth-ymyl-y-gwely presennol. Nod y system yw darparu gwell mynediad at wybodaeth bresennol (wedi'i thynnu o systemau tracio WPAS ac Archebion Fferylliaeth), er mwyn cefnogi ffyrdd presennol o weithio a hwyluso profiadau cleifion, tra byddant o dan ofal y Bwrdd Iechyd.

Yn unol â'r nod hwn, mae system STREAM yn darparu gwybodaeth am ddewisiadau ieithyddol unigol pob claf, gan ddefnyddio data a gymerir yn awtomatig o System Gweinyddu Cleifion Cymru (WPAS). Dangosir fersiwn ddigidol o 'Cymraeg: iaith gwaith' oren ar y sgrin, wrth ymyl enw pob claf y gwyddys ei fod yn siarad Cymraeg.

Mae hyn yn sicrhau bod pob aelod staff sy'n defnyddio STREAM yn cael gwybod am bresenoldeb cleifion Cymraeg eu hiaith ar eu wardiau, sydd yn naturiol yn hwyluso cyflwyno'r Cynllun Dewis Iaith.

Mae system STREAM eisoes wedi cael ei chyflwyno ym mhrif ysbytai / ysbytai aciwt y Bwrdd Iechyd ac mae cynlluniau ar waith ar hyn o bryd i ehangu ei defnydd i ysbytai cymunedol ledled y rhanbarth.

Mae dadansoddiad manylach o waith penodol a wnaed yn unol â'r canlyniadau uchod wedi'i gynnwys yn yr adroddiad hwn, megis rhoi gwybod i weithlu'r dyfodol bod yr iaith yn sgîl ar gyfer datblygu gyrfa, hunan-reoleiddio gan fabwysiadu'r dull siopwr dirgel.

Y “Cynnig Rhagweithiol” – Betsi ar ei Orau!

Stori Claf – Nicky John ac Emi

Pwysigrwydd gwasanaethau gofal iechyd dwyieithog i blant a’u rhieni

Mae nifer o wylwyr S4C a chefnogwyr pêl-droed Cymru yn adnabod Nicky John ar unwaith, oherwydd ei gwaith fel cyflwynydd ar y rhaglen deledu ‘Sgorio’.

Pan nad yw o flaen y camera ac mewn stadia, mae Nicky yn byw yng Nghaernarfon, gyda’i gŵr, Gwion; ei dau blentyn, Sam saith oed ac Emi, sy’n ddwy oed, ynghyd â’u ci o’r enw Mr Bailey!

Ym mis Mawrth y llynedd, yn fuan ar ôl ei phen-blwydd cyntaf, cafodd Emi ddiagnosis o ganser yr arennau. Yn dilyn hynny, derbyniodd ofal tymor hir yn Ysbyty Gwynedd ac Ysbyty Plant Alder Hey, yn Lerpwl. Diolch byth, ar ôl deuddeg mis o driniaeth cemotherapi reolaidd, mae hi bellach ar y ffordd i wella.

Fis Hydref diwethaf, trafododd Nicky ei phrofiadau fel mam i glaf ifanc lle canolbwyntiodd ar bwysigrwydd gwasanaethau gofal iechyd dwyieithog i blant a’u rhieni.

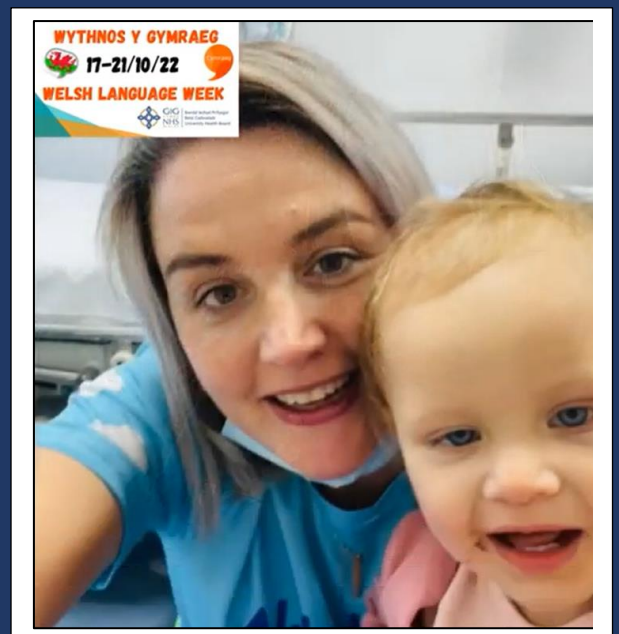
Fel yr eglurodd Nicky:

‘Un peth sydd wedi bod yn hollbwysig i ni yn ystod y broses ... yw’r gefnogaeth anhygoel a roddir i ni gan staff Ysbyty Gwynedd. Mae’r ffaith ein bod yn gallu siarad â nhw yn Gymraeg wedi bod yn gysur mawr i ni, gan ei fod yn gwneud i ni deimlo fel petaem yn trafod gofal ein merch gyda ffrindiau yn hytrach na phobl ddieithr. Rydych yn teimlo’n agos at y staff sy’n siarad Cymraeg, sy’n ei gwneud yn haws i ni ofyn cwestiynau iddynt a phethau felly.

Mae cael yr agosatrwydd hwnnw a gallu siarad Cymraeg gyda’r staff yn sicr wedi gwneud sefyllfa anodd iawn yn haws i Emi ac i fi.

Mae’r nyrsys a’r staff gofal iechyd ar Ward Dewi yn bobl anhygoel. Pan fyddwn ni’n aros ar y ward – ynghyd â gofalu am Emi – rydw i wedi sylwi bod y staff hefyd yn gwneud pwynt o holi sut mae’r fam. Alla i ddim dweud wrthydd chi pa mor werthfawr yw’r math yna o ofal: allwch chi ddim rhoi pris arno.

Mewn sefyllfa arswydus – nad oes yr un rhiant eisiau bod ynddi. Mae cael y math hwnnw o ofal wedi bod yn anhygoel’.

Cafodd stori Nicky ac Emi ei ffilmio ar gyfer Wythnos y Gymraeg 2022, a gellir gweld y fideo llawn yma:

<https://www.youtube.com/watch?v=wEJBcVhgik0&t=9s>

Rhaglen Hyfforddiant Iaith Gymraeg

Mae Tîm Hyfforddiant Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd wedi cael blwyddyn lwyddiannus arall yn creu a chyflwyno amrywiaeth o gyrsiau Cymraeg i ddiwallu anghenion ein staff. Er bod y rhan fwyaf o'n haddysgu yn rhithwir, mae wedi bod yn braf gallu cynnig rhai cyrsiau wyneb yn wyneb ledled Gogledd Cymru.

Darparu Hyfforddiant Iaith Gymraeg

Dros y flwyddyn adrodd ddiwethaf, mae Tiwtor y Gymraeg wedi cynnig amrywiaeth o gyrsiau ar wahanol lefelau i staff. Mae'r Tiwtor yn parhau i weithio'n strategol, gan ddarparu cyrsiau blasu mewnol sydd wedi'u datblygu'n benodol ar gyfer gwahanol feysydd yn y sector iechyd e.e. cyrsiau derbynfa a blaen tŷ, ateb a delio ag ymholiadau ffôn, a chadeirio cyfarfodydd yn ddwyieithog. Mae'r adborth o'r cyrsiau hyn wedi bod yn gadarnhaol, gyda llawer o aelodau staff bellach yn mynychu gwersi wythnosol neu'n cwblhau'r cyrsiau hunan-astudio 60 awr 'Cymraeg Gwaith'.

Adnewyddodd Tîm Hyfforddiant y Gymraeg contract deuddeg mis gyda'r *Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol* o dan y 'Cynllun Cymraeg Gwaith' a ariennir gan Lywodraeth Cymru. Roedd hyn yn sicrhau parhad cyfleoedd a chydweithio yn ogystal â chyflogi ein Swyddog Cymorth. Mae'r Swyddog Cymorth yn parhau i gynnig gwersi, tiwtorialau, sesiynau sgwrsio a chefnogaeth barhaol i'n dysgwyr.

Mae 885 aelod o staff wedi cael mynediad at ein cyrsiau 'Cymraeg Gwaith' dros y flwyddyn ddiwethaf; mae hyn yn gynydd o 27.16 y cant ers y llynedd.

Cwrs Llwybr Carlam Newydd i Ddysgu Cymraeg

Ym mis Mehefin 2022, fel rhan o'n cydweithio â 'Cymraeg Gwaith', fe wnaethom ddyfeisio cwrs peilot newydd sbon – 'Llwybr Carlam i Ddysgu Cymraeg'. Mae'r cwrs yn defnyddio cyfuniad o ddulliau dysgu gwahanol gyda'r nod i ddysgwyr symud ymlaen i lefel Sylfaen (ESR lefel 2) o lefel Mynediad (dechreuwyd llwyr) mewn blwyddyn. Dangoswyd llawer iawn o ddiddordeb yn y cwrs, a hyd yma mae ein dysgwyr

Y grŵp Llwybr Carlam i ddysgu Cymraeg yn Nant Gwrtheyrn ym mis Ebrill 2023.

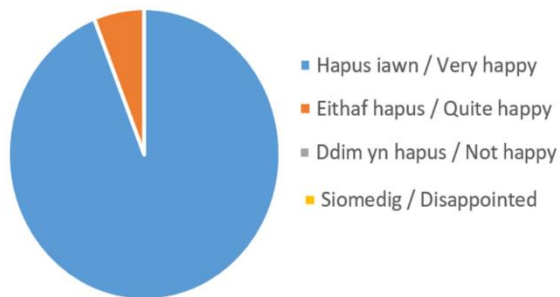
wedi cwblhau'r cwrs blasu 10 awr ar-lein, wedi mynychu cwrs preswyl Mynediad rhan 1 a Mynediad rhan 2 yn Nant Gwrtheyrn ac wedi cwblhau'r cwrs hunan-astudio Mynediad rhan 2 60 awr. Y cam nesaf i'n dysgwyr yw dechrau ar y cwrs hunan-astudio Sylfaen rhan 1, cyn mynychu cwrs lefel Sylfaen yn Nant Gwrtheyrn yn yr hydref. Ein nod ar gyfer y dyfodol yw i'n dysgwyr barhau i symud ymlaen o'r lefel Sylfaen i'r lefel Ganolradd, ac rydym yn gobeithio gallu lansio cwrs 'Llwybr Carlam' eto gyda charfan newydd o ddysgwyr.

Gwerthuso Hyfforddiant Iaith Gymraeg

Mae Tîm Hyfforddiant y Gymraeg yn sicrhau cylch gwerthuso cyson drwy gydol y flwyddyn i sicrhau bod pob cwrs yn addas i'r diben ac yn gwneud y defnydd gorau o'r adnoddau sydd ar gael.

Mae'r ymatebion i'r amrywiaeth o gyrsiau a'r dull o'u darparu wedi cael derbyniad cadarnhaol. Ar ddiwedd pob cwrs, rhoddir ffurflen Gwerthuso/Adborth ddiennw i bob dysgwr drwy ddolen Microsoft Forms.

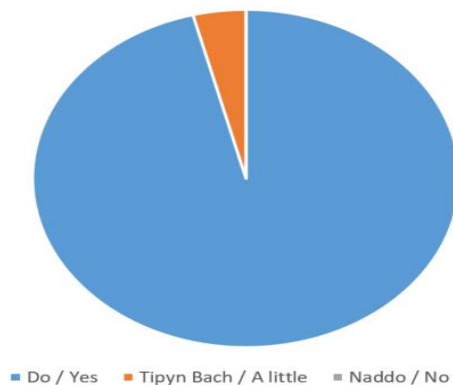
Pa mor hapus oeddech chi gyda chynnwys y cwrs?
How happy were you with the content of the course?

'Fantastic course and Tutor. Tutor has put in a lot of effort to help us in our learning. Lots of opportunities to siarad Cymraeg' / speak Welsh.

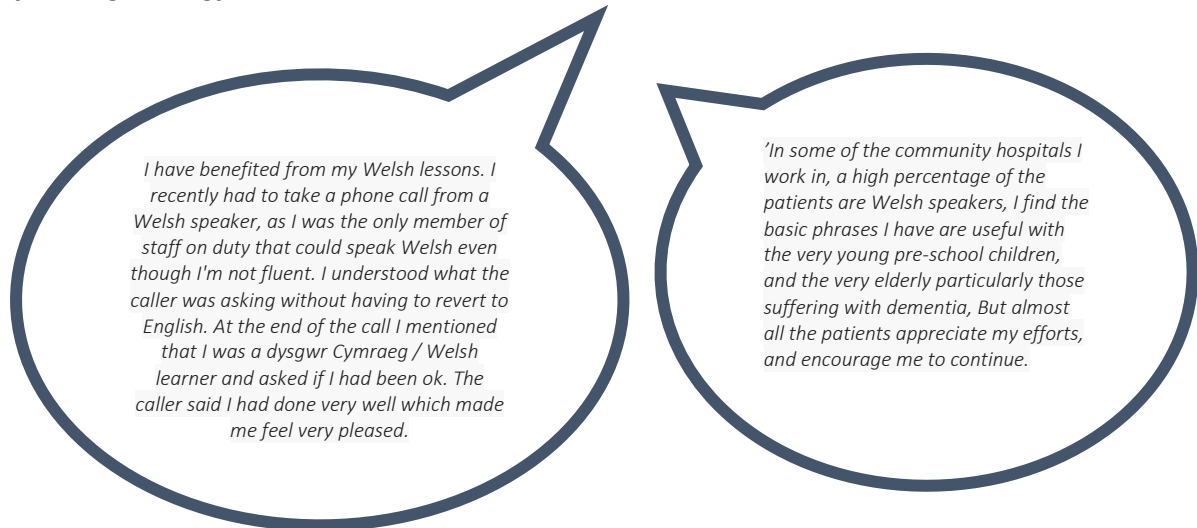
Roedd canfyddiadau'r ffurflenni gwerthuso yn nodi bod 95 y cant o'r dysgwyr yn 'hapus iawn' â'r ddarpariaeth ddysgu a bod 96.6 y cant o'r dysgwyr wedi 'mwynhau' mynychu'r cyrsiau. Mae'r canrannau uchel hyn yn amlygu gwerthfawrogiad staff Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr o dîm hyfforddiant y Gymraeg.

Wnaethoch chi fwynhau'r cwrs?
Did you enjoy the course?

'Beth was extremely friendly and easy to talk to and I felt well supported and helped with the course and she encouraged everyone to take part in the activities and made learning very enjoyable.'
"The course is perfect; it gives you confidence to practice your Welsh with patients and colleagues, at your own pace and not too overwhelming. Diolch.

Dywedodd 86.44 y cant o'r dysgwyr eu bod yn teimlo eu bod wedi gwneud cynnydd gyda'u Cymraeg, a'u bod yn fwy tebygol o ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg newydd gyda chleifion, cydweithwyr ac yn y gymuned. Mae hyn yn galonogol iawn gan fod y gallu i gyfathrebu yn Gymraeg ar unrhyw lefel yn rhoi cysur i'n defnyddwyr gwasanaeth Cymraeg iaith gyntaf.

Nododd 100 y cant o'r rhai a holwyd eu bod yn gwerthfawrogi'n fawr y gefnogaeth a roddir gan y tiwtor a'r swyddog cefnogi. Canfu'r dystiolaeth gan ddysgwyr fod canmol mawr i lefel gyffredinol y gefnogaeth a roddir iddynt gan y Bwrdd Iechyd. Cyfeiriwyd dro ar ôl tro at frwdfrydedd ac ymroddiad y tiwtor a'r swyddog cefnogi a bod eu hanogaeth ddi-baid wedi bod yn ffactor pwysig yn natblygiad ieithyddol nifer fawr o'r rhai a holwyd.

Cymorth Hyfforddi Ychwanegol

Cinio Clebran

Mae Cinio Clebran yn parhau i gael ei gynnal bob yn ail ddydd Mercher rhwng 12.30 a 1.30pm yn rhithiol dros Teams ac mae'n braf adrodd bod cyfranogwyr newydd yn mynychu bron bob sesiwn. Mae'r Tîm yn parhau i greu cyflwyniadau PowerPoint sydd â geirfa ac ymadroddion allweddol yn Gymraeg gyda'u cyfieithiadau i gefnogi'r dysgwyr ac i'w hannog i gymryd rhan yn y trafodaethau. Mae clywed dysgwyr yn sgwrsio ac yn cyfrannu'n naturiol yn wych ac yn dangos bod y tîm yn llwyddo i annog staff i ddefnyddio eu Cymraeg mewn awyrgylch anffurfiol.

Fel rhan o Wythnos Gymraeg flynyddol Tîm y Gymraeg yn y Bwrdd Iechyd, gwahoddwyd Manuela Niemetscheck, Seicotherapydd Celf a Dysgwr y Flwyddyn 2022 y Bwrdd Iechyd fel gwestai arbennig i'r grŵp sgwrsio. Cafodd dysgwyr Cymraeg eraill BIPBC gyfle i ofyn cwestiynau i Manuela am ei thaith dysgu Cymraeg a gofyn am gyngor ar sut i ddod yn rhugl.

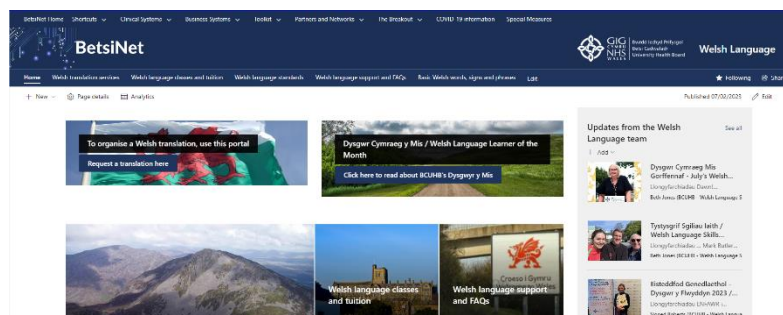
Tudalen Facebook Dysgwyr Cymraeg Betsi

Grŵp preifat i staff ar Facebook yw Tudalen Facebook 'Ffrindiau Dysgwyr Cymraeg Betsi'. Dros y flwyddyn ddiwethaf mae'r Tîm wedi ymgysylltu â'i aelodau Facebook drwy roi cyhoeddusrwydd i ddigwyddiadau Cymraeg a hysbysebu cyrsiau a gweithgareddau mewnol. Mae'r grŵp Facebook hefyd yn rhoi cyfle i ddysgwyr

ryngweithio, trafod a gofyn cwestiynau mewn amgylchedd anffurfiol. Ers mis Mehefin 2022, rydym wedi gweld ein haelodau'n cynyddu i 127, sy'n gynnydd o 36 y cant. Mae'r grŵp Facebook 'Dysgwyr Cymraeg Betsi' cyhoeddus yn parhau i gael ei ddefnyddio i arddangos enghreifftiau o arferion da a straeon o lwyddiant, gyda 289 o ddilynwyr ar hyn o bryd, sy'n gynnydd o 59.66 y cant ers mis Mehefin 2022.

BetsiNet

Mae gan Dîm y Gymraeg newyddion i'w rannu â gweithwyr yn wythnosol, felly mae'n bwysig hysbysebu a hyrwyddo ein llwyddiannau, cyrsiau ac adnoddau.

Dewiswyd tudalennau mewnwyd Tîm y Gymraeg i fod yn un o'r cyntaf i symud drosodd i blatfform mewnwyd newydd y Bwrdd Iechyd, BetsiNet. Buom yn gweithio gyda'r Tîm Cyfathrebu i ailwampio a symud ein tudalennau gwybodaeth i'r safle newydd. Mae 'BetsiNet' bellach yn weithredol ar draws y sefydliad, ac mae Tîm Hyfforddiant y Gymraeg yn diweddarau'r tudalennau yn wythnosol. Mae carwsél Newyddion ar ochr y brif dudalen hefyd i ddangos unrhyw wybodaeth newydd. Mae hwn yn adnodd newydd lle gall staff y bwrdd iechyd gael gafael ar wybodaeth heb orfod chwilio drwy brif dudalennau'r fewnwyd.

Yammer

Gwasanaeth rhwydweithio cymdeithasol yw Yammer a ddefnyddir yn bennaf ar gyfer cyfathrebu preifat o fewn sefydliadau. Yn ôl ym mis Ionawr 2023, cyfarfu'r Tiwtor Iaith Gymraeg â Rheolwr Iaith Gymraeg Bwrdd Iechyd Powys i drafod cydweithio i greu tudalen Yammer i holl Ddysgwyr Cymraeg y GIG.

Ym mis Chwefror 2023, cafodd y dudalen ei chreu ac mae gennym bellach 205 o aelodau yn dilyn y dudalen. Mae'r dudalen yn lle diogel i ddysgwyr Cymraeg yn y GIG gysylltu, cefnogi ei gilydd a rhannu cynnwys a syniadau.

Llyfrau Cymraeg i Ddysgwyr ar gael yn Llyfrgelloedd BIPBC

Mae tiwtor y Gymraeg yn annog dysgwyr i ddefnyddio eu sgiliau Cymraeg y tu allan i'r ystafell ddosbarth ac mae darllen yn ffordd gadarnhaol o adolygu ac atgyfnerthu geirfa ac ymadroddion Cymraeg. Mae'r Ganolfan Dysgu Cymraeg mewn partneriaeth â Chyngor Llyfrau Cymru wedi creu cyfres o lyfrau 'Amdani' sy'n ategu cyrsiau Cymraeg y Ganolfan, gyda theitlau wedi'u graddio ar gyfer gwahanol lefelau dysgu, o ddechreuwr i ddysgwyr profiadol. Mae'r tiwtor iaith Gymraeg yn annog ei dysgwyr i ddarllen y llyfrau 'Amdani' ac mae wrthi'n trafod gyda llyfrgelloedd BIPBC i gadw'r gyfres o lyfrau yn llyfrgelloedd y tair prif ysbyty.

Tystysgrif Sgiliau Iaith

Mae'r Dystysgrif Sgiliau Iaith yn gymhwyster cydnabyddedig ac achrededig gan y Coleg Cymraeg Cenedlaethol a Chyd-bwyllgor Addysg Cymru a ddatblygwyd i alluogi ymgeiswyr i ennill tystysgrif sy'n dangos tystiolaeth o'u sgiliau Cymraeg a'u gallu i weithio drwy gyfrwng y Gymraeg. Mae hefyd yn anelu at hybu'r gallu i gyfathrebu'n hyderus ac yn broffesiynol yn Gymraeg, ar lafar ac ar bapur, er mwyn ymateb i anghenion y boblogaeth leol a defnyddwyr gwasanaethau.

Roedd tri o'n dysgwyr profiadol wedi sefyll yr arholiad TSI eleni, ac roedd y tri wedi pasio, dau ohonynt â Theilyngdod. Bu tiwtor iaith Gymraeg Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yn gweithio'n agos gyda'r ymgeiswyr, drwy baratoi adnoddau, trefnu sesiynau Tiwtorial 1:1 a chreu enghreifftiau o bapurau blaenorol i sicrhau bod yr ymgeiswyr wedi'u paratoi'n dda ar gyfer yr arholiad llafar ac ysgrifenedig.

"Dechreuais baratoi ar gyfer yr arholiad llafar fis Tachwedd diwethaf, roeddwn i'n teimlo'n nerfus iawn, ond rhoddodd Beth (Tiwtor BIPBC) gymaint o gefnogaeth i mi, ac erbyn mis Mawrth eleni, roeddwn i'n barod ar gyfer yr arholiad llafar. Mwynheais y profiad o drafod ac ateb cwestiynau'r arholwr am fy swydd fel Caplan yn Ysbyty Glan Clwyd."

"Roeddwn i'n nerfus iawn cyn sefyll yr arholiad ysgrifenedig ym mis Mai 2023 ac yn poeni am safon fy Nghymraeg, ond ar ôl cwblhau hen bapurau a mynychu sesiynau gramadeg gyda Beth, roeddwn i'n teimlo'n barod! Alla i ddim credu fy mod wedi llwyddo i basio'r arholiad TSI, y tro cyntaf! Diolch yn fawr i Beth am ei chefnogaeth, ei hanogaeth a'i hamynedd."

Yn dilyn llwyddiant y cynllun, mae'r Bwrdd Iechyd wedi cael cynnig i barhau i gydweithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol, gan ymestyn y cytundeb ymhellach.

Ffrindlaith

Ar 1 Mawrth 2023, sefydlodd Tîm y Gymraeg stondin ym mhob un o'r tri ysbyty i ddathlu a hyrwyddo'r Gymraeg. I gyd-fynd â diwrnod ein nawddsant, fe wnaethom benderfynu lansio ein cynllun 'Ffrindlaith'. Cynllun gwirfoddol o fewn y Bwrdd Iechyd yw 'Ffrindlaith', sy'nparu siaradwyr Cymraeg rhugl â staff sy'n dysgu Cymraeg. Y nod yw galluogi'r dysgwyr i fagu digon o hyder i ddefnyddio eu Cymraeg llafar yn y gweithle a'i ddefnyddio'n rheolaidd gyda chydweithwyr, cleifion a defnyddwyr gwasanaeth. Mae'r cynllun yn darparu cefnogaeth reolaidd ac anffurfiol i ddysgwyr ymarfer eu sgiliau siarad.

Mae hwn yn gyfle euraidd i'n staff sy'n siarad Cymraeg yn rhugl helpu i gynnal yr iaith drwy gefnogi dysgwyr i ddod yn siaradwr hyderus, yn ogystal â darparu cefnogaeth gyfeillgar i annog ac ysbrydoli'r dysgwyr. Mae hefyd yn gyfle i gyfrannu at ddatblygu dwyieithrwydd ymhellach yn y Bwrdd Iechyd, a fydd o fudd i'n cleifion a chymunedau lleol.

Dathlu ein Dysgwyr

Dysgwyr y Mis

Ar ôl llwyddiant ein cystadleuaeth Dysgwr y Flwyddyn yn ôl ym mis Mawrth 2022, penderfynwyd y dylem dathlu a dangos ein gwerthfawrogiad o ymdrechion ein staff i ddysgu Cymraeg bob mis. Ym mis Mehefin 2022, fe wnaethom gyflwyno cynllun 'Dysgwr Cymraeg y Mis' Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Ers y llynedd, mae'r cynllun yn parhau i fynd o nerth i nerth. Rydym yn derbyn enwebiadau drwy e-bost gan gydweithwyr llawn edmygedd.

"Rydw i wedi mwynhau darllen erthygl Dysgwr Cymraeg y Mis Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a hoffwn enwebu un o'r therapyddion galwedigaethol, Nadine Murphy. Mae hi'n mynd allan o'i ffordd i ddefnyddio'r Gymraeg, mae hi'n croesawu cleifion ac yn cael sgysiau syml. Mae hi'n ymuno â Cinio Clebran ac yn mynychu gwersi Cymraeg gyda'r nos. Mae hyder Nadine wedi cynyddu cymaint gan ei bod hi'n ymarfer yn rheolaidd, ac mae hi wedi ysbrydoli aelodau newydd o'r tîm i ddechrau dysgu Cymraeg." (Swyddog Tîm Gweithrediadau, Gwasanaethau Osgo a Symudedd)

Rydym ni'n gofyn i'r dysgwyr sydd wedi'i enwebu ddarparu llun ac ymateb i gyfres o gwestiynau sy'n gofyn iddo am ei daith dysgu Cymraeg. Rydym yn rhannu eu profiadau ar BestiNet ac yn gyhoeddus ar ein tudalennau Facebook. Mae cyhoeddusrwydd y cynllun hwn nid yn unig yn rhoi llawer o ganmoliaeth a sylw i'r unigolyn ond mae hefyd yn ysbrydoli staff eraill i ddechrau dysgu Cymraeg. Gwahoddir Dysgwr Cymraeg y Mis fel gwestai arbennig i'r 'Cinio Clebran' lle caiff staff eraill gyfle i ofyn cwestiynau am eu taith gyda'r Gymraeg ac i rannu eu hawgrymiadau ar gyfer dysgu'r iaith. Roedd yr enwebiadau braidd yn araf yn dod i law pan ddechreuodd y cynllun, ond yn ystod y mis diwethaf mae'r enwebiadau wedi hedfan i mewn ac, yn rhyfeddol, mae gennym Ddysgwyr y Mis ymhell i mewn i 2023-2024.

Eisteddfod yr Urdd Dinbych – Mai 2022

Uchafbwynt i Dîm y Gymraeg oedd mynychu Eisteddfod yr Urdd, Dinbych ym mis Mai 2022. Trefnodd y Tiwtor Iaith Gymraeg i grŵp o ddysgwyr BIPBC fynd i'r Eisteddfod a chymryd rhan mewn sesiwn holi ac ateb ym mhafiliwn Llywodraeth Cymru. Yn bresennol yn y digwyddiad roedd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, Eluned Morgan, ynghyd â Chadeirydd a Chyfarwyddwr

Gweithredol Iechyd y Cyhoedd y Bwrdd Iechyd, y Cyfarwyddwr Partneriaethau, Ymgysylltu a Chyfathrebu a'r Aelod Annibynnol o'r Bwrdd sy'n Hyrwyddwr y Gymraeg.

Roedd pawb yn rhyfeddu at allu'r dysgwyr i ateb cwestiynau yn naturiol yn y Gymraeg ac at eu hagwedd gadarnhaol tuag at yr iaith.

Yn ystod y sesiwn, enillodd Mark Butler, Swyddog Gwybodaeth yn Ysbyty Maelor Wrecsam, Wobr Dysgwr y Flwyddyn 'Cymraeg Gwaith' (lefel Uwch) sy'n wobwr genedlaethol. Cafodd Mark ei wobrwyo gyda'r dystysgrif gan Siwan Iorwerth o'r Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol.

Roedd yr Eisteddfod yn gyfle gwych arall i arddangos ein dysgwyr a dathlu eu llwyddiannau.

Astudiaeth Achos Dysgwyr Cymraeg Betsi

"Ilan Day ydw i a fi yw'r Caplan yn Ysbyty Glan Clwyd. Cefais fy ngeni yn Swydd Derby, Lloegr a symudais i Gymru pan es i Brifysgol Bangor. Yn ystod y 1980au, penderfynais ddysgu Cymraeg pan oeddwn yn offeiriad plwyf yn Minera, Wrecsam. Yn anffodus, am amrywiol resymau, fe wnes i roi'r gorau i fynychu gwersi a cholli fy sgiliau Cymraeg newydd.

Yn 2021, dechreuais weithio yn Ysbyty Glan Clwyd fel y Caplan, a gwelais boster yn hysbysebu dosbarthiadau Cymraeg yn ein bwrdd iechyd. Penderfynais roi cynnig arall ar ddysgu Cymraeg a chofrestru am wersi wythnosol gyda Beth Jones, Tiwtor Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd. Yn ogystal â mynychu sesiynau gyda Beth, rwy'n mynychu grŵp sgwrsio amser cinio rhithwir y Bwrdd Iechyd 'Cinio Clebran', mae'n gyfle gwych i ddefnyddio ac ymarfer eich Cymraeg mewn lleoliad anffurfiol gyda dysgwyr eraill BIPBC. Y tu allan i'r gwaith, rydw i'n defnyddio Duolingo i gryfhau fy nysgu ac rydw i wrthi ar-lein bob dydd ers 1186 diwrnod; rydw i am geisio dal i fynd am 4 blynedd! Rydw i hefyd wedi bod yn ffodus i allu mynychu cyrsiau wythnosol yn Nant Gwrtheyrn drwy'r gwaith; mae'n lle arbennig iawn i wella eich sgiliau Cymraeg. Byddwn yn argymhell yn gryf bod dysgwyr yn mynychu'r cyrsiau am ddim yn Nant Gwrtheyrn gan eich bod yn cael eich trochi'n llwyr yn yr iaith Gymraeg ac yn gadael gyda hyder a gallu newydd.

Fis Medi diwethaf, gofynnodd Beth, y tiwtor, "Beth am sefyll arholiad Tystysgrif Sgiliau Iaith y flwyddyn nesaf?" "Beth, fi?" atebais, roeddwn i'n betrus iawn, gan nad oeddwn i'n teimlo bod gen i'r sgiliau Cymraeg i sefyll arholiad iaith gyntaf. Dywedodd Beth wrthyf fod yr arholiad mewn dwy ran, llafar ac ysgrifenedig, ac y byddai hi'n fy nghefnogi bob cam o'r ffordd. Gydag addewid Beth o gefnogaeth, cytunais. Es i Brifysgol Bangor ym mis Mai i sefyll yr arholiad. Alla i ddim credu fy mod wedi llwyddo i basio'r arholiad TSI, y tro cyntaf! Diolch yn fawr i Beth am ei chefnogaeth, ei hanogaeth a'i hamynedd.'

Rwy'n cael boddhad mawr o ddefnyddio fy sgiliau Cymraeg yn y gwaith, yn enwedig wrth ddelio â chleifion bregus neu berthnasau mewn profedigaeth. Mae gallu sgwrsio â rhywun yn eu mamiaith yn bwysig iawn ac rwy'n falch fy mod yn gallu rhoi gwasanaeth dwyieithog i ddefnyddwyr gwasanaeth y Gogledd. Fy nharged ar gyfer y dyfodol yw gwella fy sgiliau Cymraeg ysgrifenedig ffurfiol er mwyn i mi allu ysgrifennu gwasanaethau yn ddwyieithog.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn barod iawn i helpu a chefnogi staff i fynychu hyfforddiant mewnol, ac rwy'n ddiolchgar iawn am hyn. Os ydych chi'n gweithio i'r Bwrdd, rwy'n argymhell yn gryf eich bod yn mynd ar gyrsiau wythnosol, rhad ac am ddim. Fy nghyngor i ddysgwyr Cymraeg eraill yw mwynhau defnyddio a siarad yr iaith. Po fwyaf y byddwch yn ei ddysgu, y mwyaf y gallwch ddefnyddio'r iaith. Po fwyaf y defnyddiwch chi hi, y mwyaf y byddwch yn dysgu. Daliwch ati!"

"Mae wedi bod yn bleser gweld lan yn datblygu fel dysgwr. Mae defnyddio mamiaith ein cleifion / gofalwyr yn hanfodol mewn sefyllfaoedd bugeiliol. Rwy wedi gweld ymateb cadarnhaol pobl pan fydd lan yn siarad Cymraeg â nhw. Mae hyn yn wir iawn hefyd pan fo lan yn gorfod cymryd gwasanaethau cyhoeddus megis angladdau neu wasanaethau coffa. Mae ei ymroddiad i ddysgu Cymraeg yn bleser i'w weld. Mae'r ffaith bod lan o oedran aeddfed yn dangos nad yw byth yn rhy hwyr i ddechrau dysgu iaith – iaith sy'n agor byd newydd o brofiadau newydd." (Wynne Roberts, Rheolwr Caplaniaid BIPBC)

Y Gwasanaeth Cyfieithu

Mae'r Tîm Cyfieithu wedi tyfu dros y flwyddyn ddiwethaf ac wedi llwyddo i benodi cyfieithwyr ychwanegol a gyflogir yn rhan-amser ac yn llawn-amser. Mae'r Tîm hefyd wedi llwyddo i benodi Swyddog Gweinyddol llawn-amser sy'n gyfrifol am brosesu ceisiadau cyfieithu a dyrannu'r llwyth gwaith i'r tîm. Mae'r Tîm hefyd wedi penodi Uwch Gyfieithydd sy'n gweithio ochr yn ochr â'r Rheolwr Cyfieithu i oruchwylio gwaith y tîm i sicrhau bod safonau rheoli ansawdd yn cael eu cynnal ac i ddarparu cymorth datblygu i'r tîm.

Mae'r Tîm yn dal i gefnogi pob adran drwy wasanaethau cyfieithu ysgrifenedig a chyfieithu ar y pryd ac mae wedi gweld cynnydd yn y galw am ei wasanaethau dros y flwyddyn ddiwethaf. Mae adran Gogledd Cymru Iechyd Cyhoeddus Cymru hefyd wedi ymuno â BIPBC ac mae'r Tîm Cyfieithu bellach yn darparu cymorth cyfieithu i'r adran honno sydd wedi cynyddu'r llwyth gwaith ymhellach. O ganlyniad, mae'r galw am wasanaethau cyfieithu yn gyffredinol wedi parhau i dyfu. Ystyrir bod hyn yn ganlyniad cadarnhaol gan ei fod yn dangos ymrwymiad y Bwrdd Iechyd i ddarparu gwasanaeth dwyieithog yn unol â'i ofynion statudol.

Un maes sydd wedi gweld cynnydd sylweddol yw'r galw i gyfieithu hysbysebion a disgrifiadau swyddi, gyda chynnydd o dros 2000 o swyddi wedi eu hysbysebu ers y flwyddyn adrodd flaenorol. Mae safon 107(a) Safonau'r Gymraeg yn nodi bod yn rhaid cyhoeddi pob disgrifiad swydd yn Gymraeg. Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yw'r unig sefydliad iechyd yng Nghymru sy'n cydymffurfio'n llawn â'r Safonau hyn, gan mai dyma'r unig sefydliad sy'n cyfieithu ei holl ddisgrifiadau swydd.

Mae ceisiadau brys am gyfieithiadau hefyd wedi cynnwys datganiadau i'r wasg, llythyrau cleifion, taflenni gwybodaeth a gwybodaeth am iechyd y cyhoedd ar gyfer cyfryngau cymdeithasol. Mae gwasanaeth y tu allan i oriau hefyd ar gael ar gyfer cyfathrebu brys, ac mae'n fodd o sicrhau bod gwybodaeth ddwyieithog yn cael ei chyhoeddi'n brydlon.

Mae'r galw am gyfieithu ar y pryd wedi cynyddu hefyd, gyda'r tîm yn cefnogi amrywiaeth eang o ddigwyddiadau, fforymau, cyfarfodydd a chynadleddau i randdeiliaid. Mae cefnogaeth hefyd wedi cael ei darparu mewn cyfweiliadau os bydd ymgeiswyr yn dymuno cael eu cyfweiliadau drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r Bwrdd Iechyd yn dal i ddarparu gwasanaeth cyfieithu i Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaethau Ambiwlans Cymru drwy Gytundeb Lefel Gwasanaeth, a sefydlwyd yn wreiddiol ym mis Ebrill 2021. Cytunwyd ar gytundeb newydd i barhau â'r ddarpariaeth gwasanaeth hon o 1 Ebrill 2022 ymlaen. Mae rhagor o drafodaethau wedi cael eu cynnal gyda sefydliadau eraill gyda'r bwriad o efelychu'r cytundeb hwn gyda Bwrdd Iechyd arall yn ystod y flwyddyn ariannol nesaf.

Mae cymorth cyfieithu yn dal i gael ei ddarparu i'r sector gofal sylfaenol, practisiau meddygon teulu sy'n cael eu rheoli'n breifat a chontractwyr annibynnol.

Mae'r Tîm wedi bod yn defnyddio meddalwedd cof cyfieithu yn ei waith dyddiol ers nifer o flynyddoedd ac ar hyn o bryd mae'n edrych ar botensial defnyddio meddalwedd cyfieithu gyda chymorth peiriant ochr yn ochr â hyn. Bydd hyn yn gwella'r effeithlonrwydd ac yn ei gwneud hi'n haws rhannu banciau terminoleg â sefydliadau partner gyda'r bwriad o safoni terminoleg a gwella ansawdd darpariaeth Gymraeg.

Mae cyfarfodydd yn cael eu cynnal yn rheolaidd i drafod terminoleg ac mae'r Tîm bellach yn gweithio i ddatblygu rhestrau cynhwysfawr o derminoleg, er mwyn sicrhau bod y termau sy'n cael eu defnyddio yn briodol i'r gynulleidfa darged ac yn cyd-fynd â'r hyn sy'n cael ei ddefnyddio gan eraill yn y maes gofal iechyd.

Cyfanswm nifer y geiriau a dderbyniwyd i'w cyfieithu yn ystod 2022-2023 oedd 2,912,344. Mae hyn yn dangos ymrwymiad y Bwrdd Iechyd i sicrhau cydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg.

Gweithio mewn Partneriaeth

Fforwm Mwy na Geiriau Gogledd Cymru

Mae BIPBC yn parhau i arwain y ffordd o ran cynnal cydymffurfiaeth eang â'r nodau a'r egwyddorion a argymhellir yn *Mwy na geiriau*. Mae llawer o waith y Bwrdd Iechyd yn y cyswllt hwn naill ai'n cael ei lywio, ei arwain neu ei gefnogi gan Fforwm Mwy na Geiriau Gogledd Cymru, sy'n cyfarfod bob chwarter i hwyluso gweithrediad rhanbarthol parhaus cynllun Pum Mlynedd Llywodraeth Cymru ar gyfer gwasanaethau Cymraeg ym maes iechyd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol.

Tîm Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd oedd yn bennaf gyfrifol am sefydlu'r grŵp aml-asantiaeth hwn, a gyfarfu am y tro cyntaf ym mis Mai 2016. Ochr yn ochr â Swyddogion Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd, mae Fforwm Mwy na Geiriau Gogledd Cymru hefyd yn cynnwys cynrychiolwyr o nifer o sefydliadau perthnasol eraill, gan gynnwys y chwe awdurdod lleol, Gofal Cymdeithasol Cymru, Ymddiriedolaeth GIG Gwasanaeth Ambiwlans Cymru ac Ysgol Gwyddorau Gofal Iechyd Prifysgol Bangor.

Mae'r fforwm rhanbarthol yn cael ei gadeirio gan Gyfarwyddwr Cymuned Iechyd Integredig y Bwrdd Iechyd (Gorllewin) a ysgwyddodd y rôl arwain yn 2022. Mae'r penodiad hwn wedi helpu i sicrhau bod gan y Bwrdd Iechyd rôl arwain o hyd, a llais cryf a dylanwadol ar y fforwm hwn.

Mae gweithgor llai o aelodau'r fforwm wedi cael ei gynnull yn ddiweddar, er mwyn canolbwyntio ar gynnwys Cynllun Pum Mlynedd *Mwy na geiriau* ar gyfer 2022-27.

Bydd yr is-bwyllgor hwn, sy'n cynnwys aelod o Dîm y Gymraeg, yn trafod blaenoriaethau ac yn datblygu syniadau i hyrwyddo gwireddu amcanion penodol ledled gogledd Cymru.

Mae'n dal yn gam pwysig ar gyfer rhannu gwybodaeth ac enghreifftiau o arfer da mewn perthynas â gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol cyfrwng Gymraeg. Mae ei

waith yn parhau i ddangos manteision dilyn dull cydweithredol, er mwyn sicrhau bod amcanion cyffredin yn cael eu cyflawni'n llwyddiannus ar draws y rhanbarth.

Fforwm Iaith Ynys Môn

Mae Tîm Iaith Gymraeg Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr yn cyfrannu at waith Fforwm Iaith Ynys Môn. Wedi'i drefnu gan Fenter Iaith Môn, mae Fforwm Iaith Ynys Môn yn dod â nifer o gyrff perthnasol at ei gilydd i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg ar yr ynys.

Mae'r grŵp yn cynnwys cynghorwyr a swyddogion o amrywiol adrannau Cyngor Sir Ynys Môn, ynghyd â chynrychiolwyr o sefydliadau fel Menter Môn, Menter Iaith Môn, Clybiau Ffermwyr Ifanc Ynys Môn, Urdd Gobaith Cymru, Môn FM, Môn CF, Medrwn Môn, Mudiad Meithrin / Cymraeg i Blant a Merched y Wawr. Mae cyflogwyr lleol amlwg fel Heddlu Gogledd Cymru a Phrifysgol Bangor hefyd yn cael eu cynrychioli ar y Fforwm.

Yn rhinwedd ei swydd fel aelod dylanwadol o'r Fforwm, mae'r Bwrdd Iechyd yn cyflwyno nifer o dargedau penodol, mesuradwy i'w cynnwys yn rhaglen waith flynyddol Fforwm Iaith Ynys Môn.

Ynghyd â chymryd rhan mewn trafodaethau cyffredinol sy'n ymwneud â materion iaith Gymraeg statudol a chymunedol, mae cynrychiolwyr o'r Bwrdd Iechyd hefyd wedi cyfrannu'n ddiweddar at gyflawni nifer o brosiectau cydweithredol yn llwyddiannus, dan arweiniad y Fforwm Iaith.

Cafodd ap dwyieithog ei greu ar gyfer darpar rieni a rhieni sydd â babanod newydd-anedig a phlant ifanc, o'r enw *OgiOgi*. Cyfrannodd aelodau'r Tîm Iaith Gymraeg a chynrychiolwyr o dimau bydwagedd ac ymwelwyr iechyd Ardal y Gorllewin at ddatblygu'r ap. Mae'n darparu llwyfan sy'n cynnig cyfoeth o wybodaeth, gyda thros 400 o ddolenni defnyddiol at adnoddau lleol a chenedlaethol, sy'n cwmpasu popeth o wybodaeth gyffredinol am feichiogrwydd a gwasanaethau gofal iechyd a lles cysylltiedig, i galendr digwyddiadau lleol. Mae'r adnodd hefyd yn cynnwys adran ar ddatblygiad plant a chanllawiau ar fanteision dwyieithrwydd a defnyddio'r Gymraeg o'r crud, ynghyd â digonedd o weithgareddau hwyliog a rhestrau chwarae i blant ifanc a rhieni eu mwynhau gyda'i gilydd.

Cafodd yr ap ei lansio yng ngwanwyn 2022 ac roedd y data cychwynnol yn dangos ei fod eisoes wedi cael ei lwytho i lawr gannoedd o weithiau yn ystod yr wythnosau cyntaf ar ôl ei ryddhau. Er bod yr ap wedi cael ei ddatblygu'n wreiddiol gydag anghenion teuluoedd Ynys Môn mewn golwg, mae ei lwyddiant cychwynnol wedi arwain at ddiddordeb mewn rhannau eraill o Gymru ac mae'r potensial i ehangu'r cysyniad a'i ddatblygu'n adnodd 'Cymru gyfan' wedi cael ei drafod eisoes gyda Llywodraeth Cymru.

Mae targedau wedi cael eu sefydlu ar gyfer y flwyddyn adrodd nesaf, ac mae un ohonynt yn cynnwys cydweithio ar draws y sector gofal sylfaenol ar Ynys Môn.

Gweithio gydag Ysgolion a Cholegau

Mae buddsoddi yng ngweithlu'r dyfodol yn hanfodol os ydym am feithrin talent dwyieithog lleol, gan gynyddu ein capasiti fel sefydliad i ddarparu gwasanaethau yn Gymraeg ar yr un pryd. Ers nifer o flynyddoedd, mae'r Tîm Iaith Gymraeg wedi bod yn rhagweithiol yn y maes hwn, ac mae'r weledigaeth hon bellach wedi cael ei rhannu o fewn amcanion cynllun Pum Mlynedd *Mwy na geiriau*.

Gyrfa Cymru

Gan adeiladu ar bartneriaeth adeiladol sydd bellach wedi bodoli ers nifer o flynyddoedd, parhaodd Tîm y Gymraeg i gydweithio â Gyrfa Cymru yn ystod 2022-23, er mwyn hyrwyddo pwysigrwydd darpariaeth gwasanaeth gofal iechyd cyfrwng Cymraeg, a manteision cyffredinol dwyieithrwydd i bobl ifanc, wrth iddynt baratoi i adael addysg a symud i'r gweithle.

Cyfrannodd aelodau Tîm y Gymraeg unwaith eto at ddigwyddiadau a drefnwyd gan Gyrfa Cymru yn Ysgol Aberconwy yng Nghonwy (ym mis Gorffennaf 2022) ac Ysgol Morgan Llwyd, Wrecsam (ym mis Ionawr 2023).

Trefnwyd y ddau ddigwyddiad hyn yn benodol ar gyfer disgyblion Blwyddyn 9 ac roedd cynrychiolwyr o nifer o gyflogwyr blaenllaw eraill yng Ngogledd Cymru hefyd yn bresennol, i drafod y defnydd o'r Gymraeg o fewn eu sectorau penodol.

Ar ôl i'r rhan fwyaf o ddigwyddiadau ymgysylltu Gyrfa Cymru gael eu cynnal ar-lein yn ystod y ddwy flynedd flaenorol – oherwydd cyfyngiadau pandemig COVID-19 – roedd hi'n braf croesawu digwyddiadau wyneb yn wyneb mewn ysgolion yn ôl yn 2022-23.

Roedd hyn yn galluogi Swyddogion Iaith Gymraeg y Bwrdd Iechyd i ymgysylltu'n fwy uniongyrchol â disgyblion a sicrhau bod y digwyddiadau'n cael mwy o effaith.

Ochr yn ochr â'r digwyddiadau hyn, cyfrannodd Tîm y Gymraeg hefyd at ddigwyddiad gyrfaedd mewnol yn Ysgol Uwchradd Dinbych, ddechrau mis Chwefror 2023.

Roedd y digwyddiad hwn yn gyfle arall i hyrwyddo manteision dwyieithrwydd – a'r cyfleoedd cyflogaeth cysylltiedig sy'n bodoli yn y Bwrdd Iechyd – i ddisgyblion Blwyddyn 9.

Yn dilyn llwyddiant y digwyddiadau hyn, bydd y Bwrdd Iechyd yn cynnal ei 'Daith Ysgolion Uwchradd' ei hun fel rhan o Wythnos y Gymraeg 2023. Mae trefniadau ar waith i weithio'n uniongyrchol gyda nifer o ysgolion uwchradd ar draws gogledd Cymru ac unwaith eto byddant yn hyrwyddo manteision dwyieithrwydd fel sgîl cyflogadwyedd hanfodol i bobl ifanc a allai fod yn ystyried gyrfaedd yn y sector iechyd ar draws y rhanbarth.

Prifysgol Bangor

Mae'r Bwrdd Iechyd hefyd wedi parhau i weithio'n agos gyda Phrifysgol Bangor. Am yr ail flwyddyn yn olynol, cyfrannodd aelod o'r tîm unwaith eto at ddysgu modiwl 'O'r Senedd i'r Swyddfa'. Rhoddwyd cyflwyniad am y ddarpariaeth gwasanaeth gofal

iechyd ddwyieithog, a sut mae'r defnydd o'r Gymraeg yn cael ei hyrwyddo o fewn y Bwrdd Iechyd, i fyfyrwyr y flwyddyn gyntaf yn y brifysgol.

Dilynwyd y cyflwyniad gan sesiwn holi ac ateb a grwpiau trafod, am bwysigrwydd gwasanaethau dwyieithog a sut mae gofynion statudol perthnasol fel Safonau'r Gymraeg yn cael eu rhoi ar waith yn y gweithle.

Y tu hwnt i hyn, parhaodd y Bwrdd Iechyd i weithio'n agos gydag Ysgol Gwyddorau Gofal Iechyd y Brifysgol. Ym mis Medi, darparodd Tîm y Gymraeg sesiwn ymwybyddiaeth o'r Gymraeg fel rhan o'r digwyddiad ymsefydlu a drefnwyd ar gyfer carfan ddiweddaraf yr ysgol o fyfyrwyr nyrsio. Yn dilyn ei llwyddiant, cafodd cyflwyniad tebyg ar gyfer grŵp llai o fyfyrwyr nyrsio ei ddarparu hefyd ym mis Chwefror 2023.

Datblygiadau Gwasanaeth a Gweithgareddau Hyrwyddo

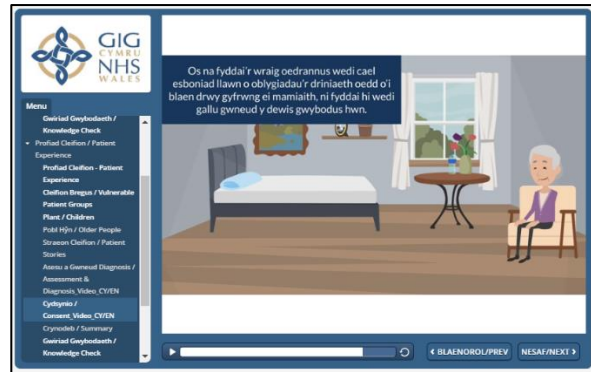
Pecyn Hyfforddi Ymwybyddiaeth o'r Gymraeg Ar-lein Cymru Gyfan

Yn unol â Safonau'r Gymraeg 102 a 103, mae gan bob Bwrdd Iechyd yng Nghymru ddyletswydd gyfreithiol i ddarparu hyfforddiant ymwybyddiaeth o'r Gymraeg i'w staff. Yn dilyn trafodaethau gydag aelodau eraill Grŵp Swyddogion Iaith Gymraeg y GIG sy'n cael ei gadeirio gan Lywodraeth Cymru, cytunodd Tîm y Gymraeg i ysgwyddo'r prif gyfrifoldeb am gydlynw'r gwaith o ddatblygu modiwl hyfforddiant ymwybyddiaeth o'r Gymraeg ar-lein, er mwyn hwyluso'r gwaith o gyflawni'r gofyniad statudol hwn.

Ar ôl creu'r cynnwys ar gyfer y cwrs arfaethedig, bu Tîm y Gymraeg wedyn yn gweithio ochr yn ochr â *SkillSet Ltd*, cwmni datrysiadau dysgu wedi'u teilwra, i droi'r drafft cychwynnol yn becyn hyfforddi cwbl weithredol a rhyngweithiol. Cytunwyd ar ddrafft terfynol o'r modiwl cwbl ryngweithiol ddechrau 2022 a bu *SkillSet* wedyn yn gweithio'n uniongyrchol gyda Rheolwr Rhaglen Dysgu Digidol GIG Cymru i sicrhau y gellid llwytho'r modiwl newydd i fyny ar lwyfan ESR.

Lansiwyd y cwrs newydd yn swyddogol drwy gyhoeddi *Cylchlythyr Iechyd Cymru* ym mis Tachwedd 2022, ac mae bellach wedi cael ei ddynodi'n hyfforddiant gorfodol ar gyfer holl staff GIG Cymru.

Mae'r modiwl wedi'i rannu'n nifer o adrannau thematig, gyda phob uned yn canolbwyntio ar agwedd benodol ar ddarparu gwasanaeth gofal iechyd dwyieithog. Ochr yn ochr ag adrannau sy'n canolbwyntio'n benodol ar *Mwy na geiriau* a gofynion statudol Safonau'r Gymraeg, mae'r cwrs hefyd yn cynnwys uned gynhwysfawr a rhyngweithiol 'Profiad Cleifion'. Mae'r is-adran hon yn cynnwys dwy stori wedi'u hanimeiddio, sy'n seiliedig ar ddigwyddiadau go iawn ac sy'n pwysleisio pwysigrwydd dewis iaith mewn perthynas ag asesu, diagnosis a chydysyniad.

Daw'r cwrs i ben gydag adrannau gwybodaeth-yn-unig ar 'Gymorth i Staff' a 'Chwalu Mythau', sy'n ceisio rhoi gwybodaeth a hyder ychwanegol i weithwyr GIG Cymru a'u hannog i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gweithle, hyd yn oed os nad ydynt yn ystyried eu hunain yn siaradwyr rhugl.

Mae staff ar draws y sector iechyd yng Nghymru wedi cofleidio'r modiwl, ac mae lefel gydymffurfio'r Bwrdd Iechyd ar hyn o bryd yn 67.22 y cant, gyda tharged o 90 y cant erbyn diwedd y flwyddyn adrodd nesaf.

Wythnos y Gymraeg

Cynhaliwyd pumed Wythnos Gymraeg flynyddol y Bwrdd Iechyd rhwng 17 a 21 Hydref 2022.

Prif bwrpas yr wythnos oedd codi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd darpariaeth gofal iechyd ddwyieithog a dathlu'r gwaith gwych sy'n parhau i gael ei wneud gan ein staff, er mwyn sicrhau y gellir darparu ystod eang o wasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg.

Er bod y ddwy Wythnos Gymraeg flaenorol wedi cynnwys digwyddiadau ar-lein yn bennaf oherwydd y cyfyngiadau a achoswyd gan bandemig COVID-19, roedd y dathliad eleni yn cynnwys nifer o ddigwyddiadau wyneb yn wyneb ac ar safle, a oedd yn galluogi Tîm y Gymraeg unwaith eto i ymgysylltu'n fwy uniongyrchol â staff ac aelodau o'r cyhoedd.

Ar ôl iddynt ymweld ag Ysbyty Gwynedd, Ysbyty Glan Clwyd ac Ysbyty Maelor Wrecsam ar ddechrau'r wythnos, cynhaliodd Tîm yr Iaith Gymraeg stondinau yn Ysbyty Cyffredinol Penrhôs Stanley, Ysbyty Cyffredinol Llandudno ac Ysbyty Cymuned y Waun, fel y gallai aelodau o'r gweithlu dderbyn adnoddau, cyngor ac arweiniad ar bynciau amrywiol yn ymwneud â darparu gwasanaeth dwyieithog.

Oherwydd gwaith ar y cyd â Menter Iaith y Fflint a Wrecsam, cynhaliwyd digwyddiad hefyd yn yr Uned Blant yn Ysbyty Maelor Wrecsam. Ymwelodd Magi Ann, cymeriad plant Cymraeg, â'r cleifion ifanc ar y ward, a chafodd hynny groeso gan y staff a'r cleifion.

Cafodd y fideo newydd ar brofiad cleifion, fel y cyfeiriwyd ato eisoes yn yr adroddiad hwn ac a ffilmwyd i godi ymwybyddiaeth o bwysigrwydd gwasanaethau gofal iechyd dwyieithog i blant a'u rhieni, ei lansio hefyd yn ystod yr wythnos. Roedd persbectif y fam ar y gofal yr oedd ei merch wedi'i gael drwy gyfrwng y Gymraeg yn crisialu'r hyn

sydd wrth wraidd y gwaith sy'n cael ei wneud yn y bwrdd iechyd i sicrhau yr ymdrinnir â darparu gwasanaethau drwy "Gynnig Rhagweithiol".

Dangosyddion Perfformiad Allweddol

Mae'r data isod yn unol â Safon 120 Safonau'r Gymraeg o dan Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011.

Cynllunio'r Gweithlu

- **Nifer a chanran gweithwyr y sefydliad:**
 - **y mae eu sgiliau Cymraeg wedi cael eu hasesu;**

Nifer y Gweithwyr	2020/21		2021/22		2022/23	
Lefel Medrusrwydd Unigol	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%	Cyfanswm	%
0 - Dim Sgiliau	8158	41.6%	8324	41.7%	9101	46.9%
1 - Mynediad	2601	13.3%	2652	13.3%	2914	15%
2 - Sylfaen	1280	6.5%	1298	6.5%	1410	7.3%
3 - Canolradd	1307	7%	1307	6.6%	1456	7.5%
4 - Uwch	1568	8%	1596	8%	1700	8.7%
5 - Hyfedredd	2467	12.6%	2573	12.0%	2829	14.6%
Cyfanswm	17,381	89%	17,750	89%	19,410	91%
Cyfanswm y staff	19,610		19,955		21,326	

Data 2022 / 2023:

Roedd 91 y cant o'r gweithlu cyfan wedi cofnodi eu sgiliau Cymraeg ar ESR

Data 2021 / 2022:

Roedd 89 y cant o'r gweithlu cyfan wedi cofnodi eu sgiliau Cymraeg ar ESR

Hyfforddiant i wella sgiliau Cymraeg

- Nifer a chanran gweithlu'r sefydliad a dderbyniodd hyfforddiant i wella eu sgiliau Cymraeg i lefel cymhwyster penodol***

Data 2022 / 2023:

Nifer gweithlu'r sefydliad sydd wedi cael hyfforddiant i wella eu sgiliau Cymraeg i gymhwyster penodol: 1201 *

Mae'r cyfanswm hwn yn cyfateb i 5.6 y cant o weithlu presennol y Bwrdd Iechyd

**Noder bod y ffigur hwn yn ychwanegol at nifer y staff a dderbyniodd hyfforddiant yn ystod y flwyddyn adrodd ddiwethaf, fel y nodir isod*

Data 2021 / 2022:

Nifer gweithlu'r sefydliad sydd wedi cael hyfforddiant i wella eu sgiliau Cymraeg i gymhwyster penodol: 1,583

Mae'r cyfanswm hwn yn cyfateb i 7.9 y cant o weithlu presennol y Bwrdd Iechyd

Recriwtio

- Nifer a chanran y swyddi newydd a'r swyddi gwag a hysbysebwyd gyda'r gofyniad:***

Data 2022 / 2023:

- Sgiliau Cymraeg yn hanfodol - 474 (5.4 y cant)
- Sgiliau Cymraeg yn ddymunol - 8177 (93.4 y cant)
- Sgiliau Cymraeg i'w dysgu – 80 (0.9 y cant)
- Y Gymraeg ddim yn ofynnol - 16 (0.18 y cant)
- Cyfanswm nifer y swyddi gwag a hysbysebwyd - 8747

Data 2021 / 2022:

- Sgiliau Cymraeg yn hanfodol - 403 (6.4 y cant)
- Sgiliau Cymraeg yn ddymunol - 5828 (92.8 y cant)
- Sgiliau Cymraeg i'w dysgu – 33 (0.5 y cant)
- Y Gymraeg ddim yn ofynnol - 14 (0.2 y cant)
- Cyfanswm nifer y swyddi gwag a hysbysebwyd - 6278

Cwynion

- ***Nifer y cwynion a dderbyniwyd am weithrediad y Cynllun Iaith Gymraeg***

Derbyniodd y Bwrdd lechyd ddwy gŵyn newydd yn ystod y flwyddyn adrodd mewn perthynas â chydymffurfio â Safonau'r Gymraeg.

Cafodd y ddwy gŵyn newydd eu huwchgysfeirio i statws ymchwilio, ac maent wrthi'n cael eu datrys ar hyn o bryd. Ar ben hynny, roedd pum ymchwiliad yn dal i fynd rhagddynt o'r flwyddyn adrodd flaenorol. Mae'r ymchwiliadau yn gyffredinol yn ymwneud â diffyg gwasanaeth dwyieithog wrth ymateb i alwadau ffôn a gohebiaeth, hyfforddiant ymwybyddiaeth o'r iaith Gymraeg a gwybodaeth a ddarperir ar ein gwefan yn ymwneud â gwasanaethau Cymraeg a gynigir gan ddarparwyr Gofal Sylfaenol.

Datblygwyd cynllun gweithredu cynhwysfawr i fynd i'r afael â materion sy'n ymwneud â darparu gwasanaeth ffôn dwyieithog, sy'n gofyn am edrych ar gynefino lleol ar gyfer staff newydd, yn ogystal â darparu arweiniad i staff presennol a datblygu cwrs hyfforddiant iaith Gymraeg i wella sgiliau a gallu staff i ddelio â galwadau ffôn yn Gymraeg.

Rhoddwyd sylw llawn i bob cwyn ac ymchwiliad yn unol â'r Rheoliadau Gweithio i Wella.

Myfrio a Gweledigaeth i'r Dyfodol

Mae'r adroddiad hwn wedi dangos bod cynnydd wedi'i roi ar waith o ran:

- gwella ansawdd y gofal a ddarparwn drwy gyfrwng y ddewis iaith
- cynyddu cydymffurfiaid â gofynion cyfreithiol a statudol
- nodi mentrau sydd wedi cael eu gweithredu a'u cyflwyno i ymateb i anghenion iaith fel elfen annatod o ofal
- gwella datblygiad sefydliadol o ran sut rydym yn gallu cefnogi'r gweithlu i allu darparu gwasanaethau drwy gyfrwng y Gymraeg

Fodd bynnag, mae'r Bwrdd lechyd yn gyffrous am y mentrau a'r cyfleoedd sy'n cael eu datblygu ar gyfer y flwyddyn adrodd nesaf. Mae rhagor o raglenni ar safleoedd wedi'u cynnwys yn ein cynllun gwaith blynyddol, yn ogystal ag ymestyn ein cymorth i gydweithwyr gofal sylfaenol. Bydd gwaith hefyd yn mynd rhagddo gyda'n Fframwaith Sgiliau Iaith i dargedu'r gweithlu presennol a'r gweithlu sydd newydd ei benodi, yn ogystal ag ymgysylltu ymhellach â'r sector addysg uwchradd ac uwch i fynd i'r afael â sgiliau iaith gweithlu'r dyfodol.

Bydd cynllun *Mwy na Geiriau* diwygiedig yn cael ei ddatblygu ac rydym eisoes wedi ymgysylltu ag unigolion a rhanddeiliaid allweddol yn ystod y cam datblygu i lywio'r cynllun terfynol. Rhagwelir y bydd mentrau a champau gweithredu sydd eisoes ar waith yn y Bwrdd lechyd yn cael eu cynnwys yn y cynllun. Fodd bynnag, ein nod yw adeiladu

ar y rhain yn ystod y flwyddyn nesaf, gyda chefnogaeth datblygiadau polisi fel rhan o Safonau'r Gymraeg.

Mawrth 2023